

NOWE ODKRYCIA NA POMORZU GDAŃSKIM W LATACH 1976—1977

Gdańsk-Siedlce

Dnia 26 III 1976 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku otrzymało neolityczną siekierkę kamienną w darze od Andrzeja Mielewczyka, zamieszkałego w Gdańsku przy ul. Kartuskiej 17 A/33. Z relacji znalazcy wynikało, iż omawiany przedmiot odkryty został w rejonie ul. Kartuskiej w wykopie ziemnym.

Siekierka, wykonana z bazaltu, ma powierzchnię czarną i gładką. W rzucie bocznym posiada silnie rozwiniętą i rozszerzającą się ku przodowi część pracującą o lekko zaokrąglonym ostrzu. Obuch, podobnie jak grzbiet i część boku, są uszkodzone. (ryc. 1). Wymiary: dł. 2,3 cm, szer. ostrza 5 cm, gr. 2 cm. Siekierka została zapisana pod numerem inwentarza 1976:96.

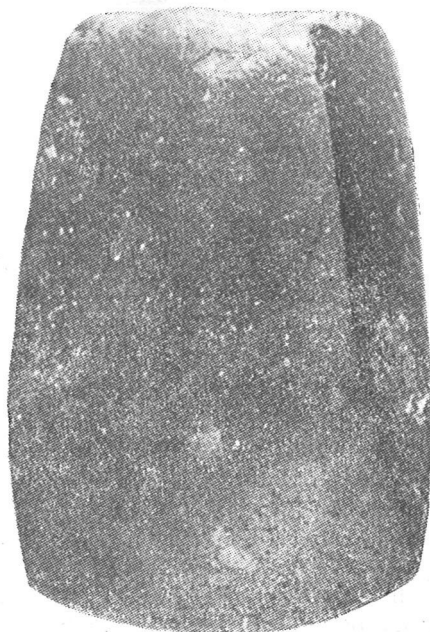
oprac. *Olgierd Felczak*

Gdańsk-Świbno

W 1976 r. Janusz Januszewski, zamieszkały w Gdańsku-Świbnie, przekazał Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku neolityczny toporek rogowy. Został on odkryty na brzegu Zalewu Wiślanego między Komarami a Świbnem.

Toporek wykonany jest z rogu jelenia, a obuch jego stanowi dolna część rogu, określana w terminologii fachowej jako róża. Przedmiot jest uszkodzony w części pracującej, tak że ostrze zachowało się tylko częściowo. Jedna ze ścianek bocznych wykazuje ślady silnego starcia, co sugerować może, iż toporek był narzędziem uniwersalnym i spełniał jednocześnie funkcję motyki. Wymiary: dł. 20 cm, gr. 3 cm, średn. otworu 2 cm (ryc. 2). Toporek został zarejestrowany pod numerem inwentarza 1977:14.

oprac. *Olgierd Felczak*

Ryc. 1. Gdańsk-Siedlce.
Siekierka kamienna

Fig. 1. Gdańsk-Siedlce. Stone axe

Ryc. 2. Gdańsk-Świbno. Toporek rogowy

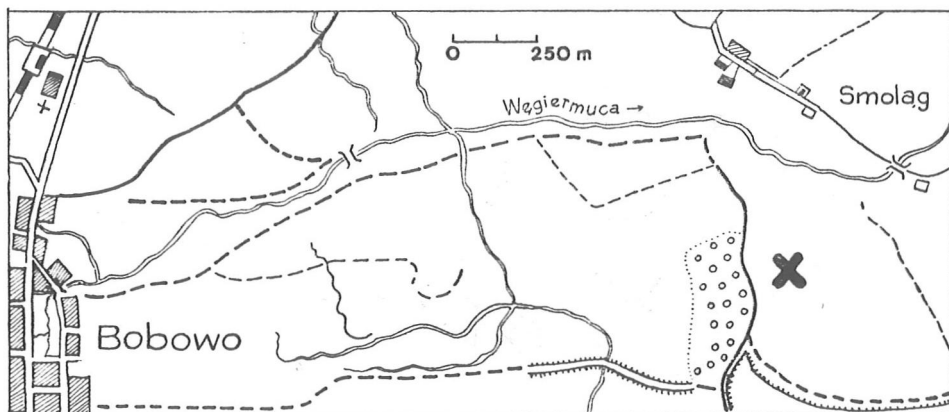
Fig. 2. Gdańsk-Świbno. Horn hatchet

Smoląg, gm. Starogard Gdański, woj. gdańskie

W wyniku badań powierzchniowych przeprowadzonych w dn. 17 V 1976 r. przez pracownika Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, mgr. Janusza Podgórskiego, natrafiono w obrębie gruntów należących do miejscowości Smoląg na stanowisko z młodszej epoki kamienia.

Omawiane stanowisko usytuowane jest na piaszczystym wzgórzu otoczonym łąkami, położonym ok. 500 m na pld. od PGR Smoląg, po wsch. stronie drogi polnej prowadzącej ze Smołąga do Ruska, i ok. 500 m na pld.-wsch. od punktu wysokościowego 65,0 (ryc. 3).

Odkryty materiał archeologiczny zarejestrowany został pod numerem inwentarza 1976:61 i jest reprezentowany przez 33 ułamki ceramiki oraz rdzeń i skrobacz krzemienisty. Ułamki naczyń są mało charakterystyczne i nie mają

Ryc. 3. Smoląg, gm. Starogard Gdański, stan. 1. Plan sytuacyjny stanowiska

Fig. 3. Smoląg, Starogard Gdański parish, site 1. Site plan

zdobienia. U przeważającej większości powierzchnia jest gładka lub lekko schropowacona, barwa natomiast zróżnicowana, począwszy od szarej do jasnobrunatnej. Gлина zawiera domieszkę zarówno gruboziarnistego, jak i drobnoziarnistego tłucznia. Przełom jest z reguły jednobarwny, w kolorze szarym, jasnobrunatnym lub ciemnobrunatnym. Wyjątek stanowi tutaj skorupa z cienką czarną warstwą w środku jasnobrunatnego przełomu.

Skrobacz i rdzeń, odnalezione razem z ceramiką, zrobione są z krzemienia bałtyckiego w kolorze szarym. Rdzeń jest jednopiętowy wiórowy, a jego wymiary następujące: dł. 3,5 cm, szer. 1,5 cm, gr. 0,5 cm. Skrobacz wykonany na odłupku reprezentuje typ podtrójkątny z retuszem przykrawędnym, stromym i półstromym. Wymiary: dł. 3 cm, szer. 1,5 cm, gr. 1 cm.

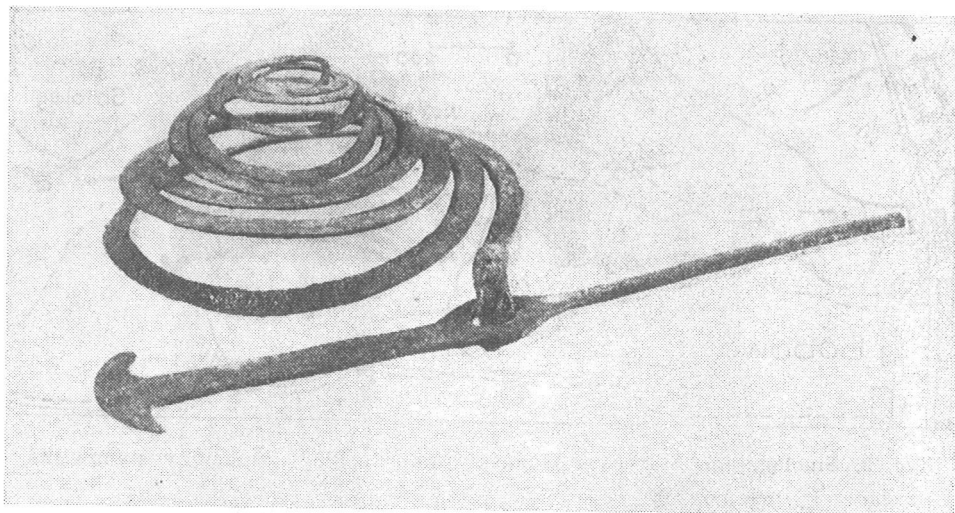
Opisany tutaj materiał archeologiczny posiada niewielką wartość poznawczą w zakresie klasyfikacji kulturowej. W związku z tym zaistniały trudności w określeniu dokładnej chronologii omawianego zespołu. Niemniej jednak na podstawie skorupy z czarną warstwą w środku jasnobrunatnego przełomu — co jest charakterystyczne dla kultury pucharów lejkowatych — należy sądzić, że jeżeli nie całość odkrytego materiału, to przynajmniej jego część jest wytworem ludności tej kultury.

oprac. Olgierd Felczak

Pączewo, gm. Skórcz, woj. gdańskie

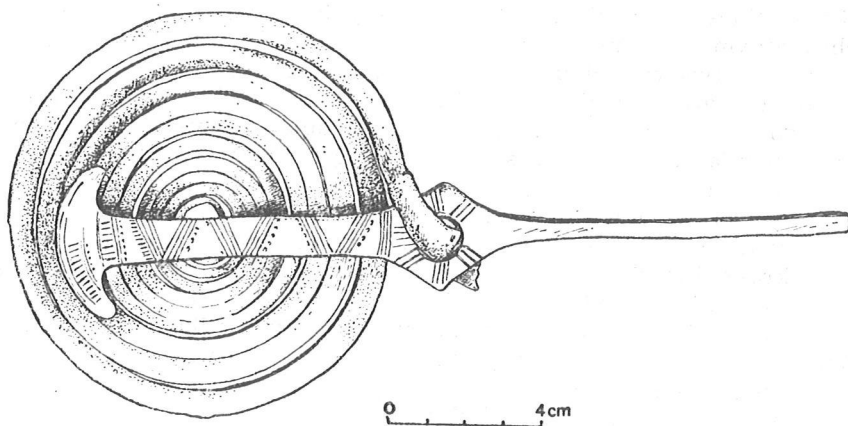
Muzeum Archeologiczne w Gdańsku w 1976 r. otrzymało w darze od Stanisława Radeckiego, zamieszkałego w Gdyni-Orłowie ul. Cumowników 8, fragment fibuli brązowej znalezionej na polu Władysława Rybińskiego w Pączewie, gm. Skórcz. Niestety bliższe szczegóły dotyczące dokładnej lokalizacji i okoliczności znalezienia zabytku nie są nam znane.

Zachowany fragment fibuli ma dużą tarczkę stożkową, powstałą przez spiralne uformowanie zwężającej się cienkiej taśmy brązowej. Zachował się też początek kabłąka ze śladami reperacji w postaci uzupełnienia uszkodzonego miejsca brązem oraz szpila płaska z ułamanym ostrzem, zdobio-

Ryc. 4. Pączewo, gm. Skórcz. Fragment fibuli brązowej z okresu Hallstatt C

Fig. 4. Pączewo, Skórcz parish. Fragment of bronze fibula from the Hallstatt C period

Ryc. 4a. Pączewo, gm. Skórcz. Ornament zdobiący szpilę fibuli

Fig. 4a. Pączewo, Skórcz parish. Ornamentation of fibula pin

na grupami kresek na przemian ukośnych, tworzących trójkąty, obwiedzionych z jednej strony rzędem dołków. W miejscu jej rombówatego rozszerzenia, w którym znajduje się otwór, zdobi ją ornament w postaci sześciu grup kresek, po trzy lub cztery, rozchodzących się promieniście; ornament ten oddziela od grup kresek na przemian ukośnych grupa kresek poprzecznych. Szpila zakończona jest sierpikowatą główką u nasady dwiema poziomymi, równoległymi liniami, między którymi występują prostopadłe żłobki. Podobny ornament zdobi samą główkę szpili (rys. 4). W niektórych częściach fibuli widoczne są ślady zielonej patyny. Średnica spirali wynosi 10,5 cm, długość kolca 20,8 cm.

Zabytek należy do kultury łużyckiej i datowany jest na okres Hallstatt C. Stanowi on własność Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i zainwentaryzowany jest pod nr 1976:53.

Na terenie Pączewa znanych jest 6 stanowisk archeologicznych datowanych na wczesną epokę żelaza oraz wczesny i późny okres średniowieczny¹. Do najciekawszych jednak z nich, przebadanych ratowniczo w latach 1960—1961, należy cmentarzysko kultury łużyckiej z okresu Hallstatt C, na którym odkryto 10 grobów z zawartością ceramiki i przedmiotów brązowych, jak 2 szpile, nożyk i kółko brązowe². Nie jest wykluczone, że wyżej opisana fibula, datowana na ten sam okres, pochodzi z tego cmentarzyska, a może z przypadkowo odkrytego skarbu, podobnie jak analogiczna do niej fibula odkryta w Piaszczyne, woj. śląskie³.

Fibula z Pączewa, zachowana wprawdzie fragmentarycznie, stanowi obecnie jedyny egzemplarz w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku i uzupełnia naszą znajomość tego typu ozdób brązowych.

oprac. Aleksandra Szymańska

Luzino — Las Wielki, gm. Luzino, woj. gdańskie, st. 18

Mieszkaniec Luzina, Franciszek Pallach, przekazał telefonicznie Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku informację o odkryciu podczas orki grobu popielnicowego. W dniu 26 IV 1977 r. pracownicy Muzeum przeprowadzili inspekcję odkrycia. Stwierdzono, iż grób został całkowicie zniszczony, najprawdopodobniej już w chwili odkrycia. Zebrano ułamki ceramiczne oraz fragmenty przepalonych kości ludzkich.

Miejsce znalezienia grobu położone jest na północny wschód od Luzina, na południowym stoku wzniesienia opadającego od północy ku dolinie rzeczki Bolszewka. Oddalone jest ok. 600 m na południowy zachód od punktu wysokościowego 100,0 i ok. 100 m na południowy wschód od zabudowań właściciela gruntu Romana Ponke (ryc. 5).

Śród zebranych ułamków ceramicznych wyróżniono kilka naczyń, w tym fragmenty pochodzące z 2 popielnic:

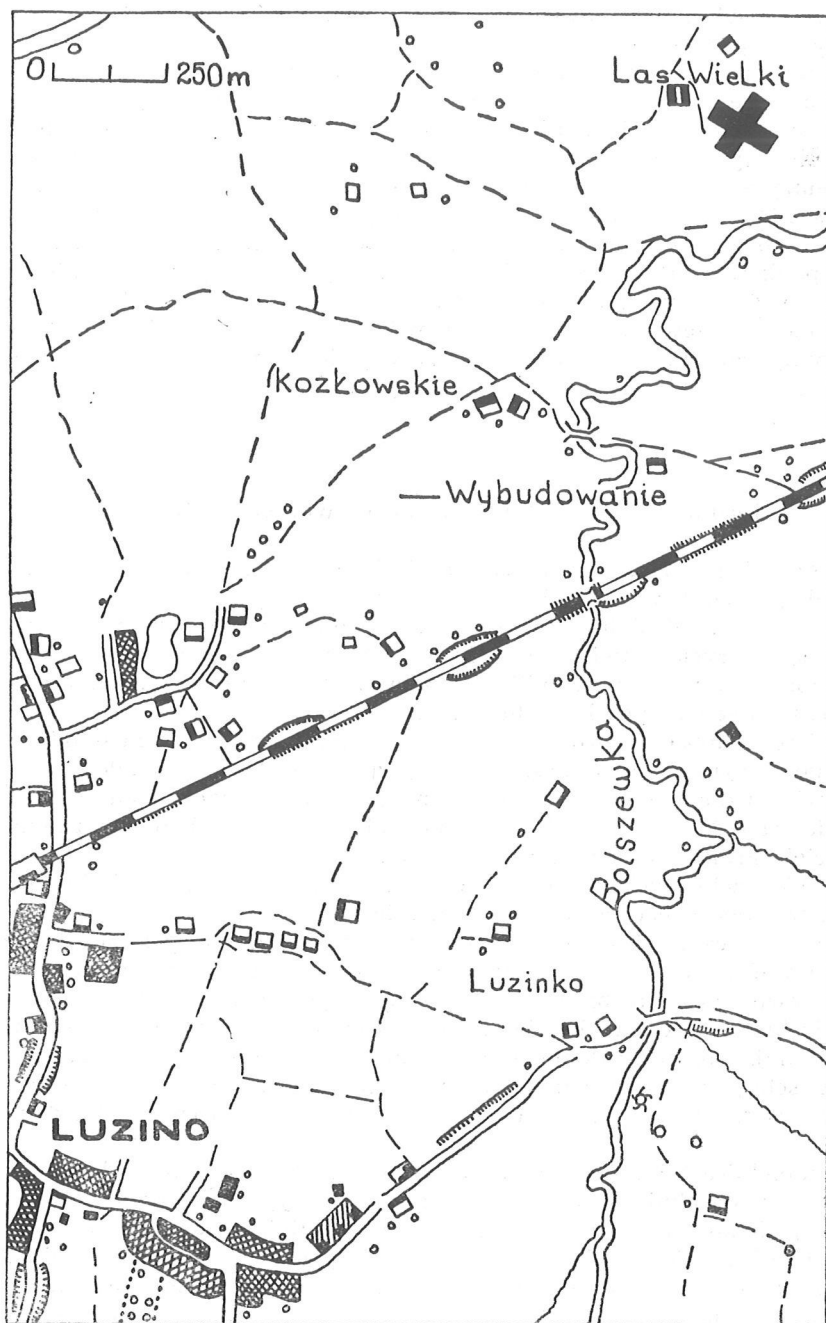
— popielnica nr 1 — zachowana w ułamkach, z których udało się zrekonstruować przydenną partię naczynia. Popielnica ta należy do naczyń typu szerokootworowego o brzuscu dwustożkowatym z zaokrąglonym załomem i wyodrębnionym dnem. Powierzchnia barwy jasnobrunatnej, miejscami szarobrunatnej, poniżej załomu schropowana, powyżej — wygładzona. Na dolnej, schropowanej partii brzusca widoczne ślady obmazywania. Wymiary: średn. otworu ok. 14,5 cm, średn. brzusca ok. 23 cm, średn. dna 9 cm (ryc. 6 b).

— popielnica nr 2 — zachowana w ułamkach. Naczynie o brzuscu jajowatym z wyodrębnioną niską, wklęsłą szyjką oddzieloną od brzusca listwą zdobioną pionowym karbowaniem. U nasady szyjki, na wysokości listwy, popielnica miała nie przekłute uszka, z których zachowało się jedno. Powierzchnia barwy jasnobrunatnej, miejscami szarobrunatnej. Brzusiec schropowany, szyjka gładzona. Wymiary: średn. otworu ok. 17 cm (ryc. 6 a).

¹ Archiwum Archeologiczne w Gdańsku.

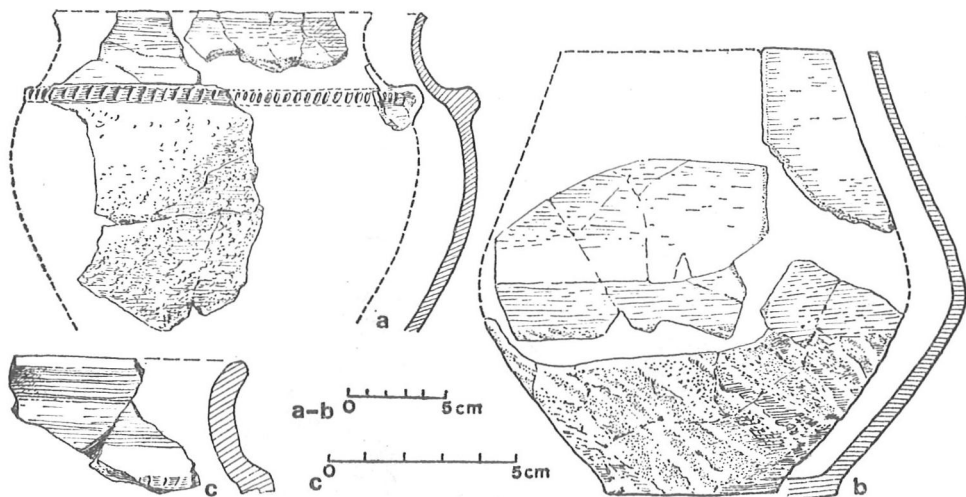
² Opublikowane zostały 4 groby z pierwszego sezonu badań: L. J. Łuka, *New materials on the origins of the pomeranian culture in eastern Pomerania*, „*Archaeologia Polona*”, t. 4, 1961, s. 189—198.

³ J. Kostrzewski, *Kultura łużycka na Pomorzu*, Poznań 1958, s. 217, ryc. 181.

Ryc. 5. Luzino — Las Wielki, gm. loco. Miejsce odkrycia grobu

Fig. 5. Luzino — Las Wielki, same parish. Grave site

Ryc. 6. Luzino — Las Wielki, gm. loco. Ceramika ze zniszczonego grobu

Fig. 6. Luzino — Las Wielki, same parish. Pottery from damaged grave

— fragmenty szyjki i dna, pochodzące prawdopodobnie z jednego naczynia (bliżej nie określonego kształtu) o powierzchni jasnobrunatnej, gładzonej — w tym fragment szyjki z zachowanym w jej dolnej partii ornamentem delikatnych, skośnych nacięć (ryc. 6 c).

— drobny ułamek ceramiczny z zachowanym ostrym, prostoliniowym załomem i dwoma płaskimi ściankami zbiegającymi się pod kątem rozwartym. Powierzchnia zewnętrzna gładzona, barwy jasnobrunatnej, wewnętrzna — ciemnoszara z widocznymi śladami wygładzania. Być może omawiany fragment pochodzi z naczynia wanienkowatego.

Na podstawie zachowanego materiału ceramicznego omawiany grób można datować na okres Hallstatt C. Pomnaża on liczbę znanych dotąd znalezisk grupy kaszubskiej kultury łużyckiej z terenu Luzina¹.

Opisane wyżej zabytki znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i zainwentaryzowane zostały pod nr 1977:8.

oprac. Dorota Rudnicka

Polchowo, gm. Puck, woj. gdańskie

Dnia 10 kwietnia 1976 r. Antonina Karcz — nauczycielka Szkoły Podstawowej w Polchowie powiadomiła Muzeum Archeologiczne w Gdańsku o odkryciu cmentarzyska podczas eksploracji piasku w miejscowej żwirowni. Wiadomość ta została podana przez uczniów tejże szkoły: Stanisława i Józefa Potrykusów, Grzegorza Klema i Mirosława Formelę (ryc. 7). Według relacji odkrywców w obrywie żwirowni koparka odsłoniła kilka grobów obudowanych kamiennymi płytami zawierających całe popielnice nakryte pokrywami. Jako dowód rzeczowy chłopcy przynieśli 3 naczynia i 1 pokrywę.

¹ B. Wiącek, *Z badań nad osadnictwem z wczesnej epoki żelaza na terenie Luzina, pow. Wejherowo*, „Pomorania Antiqua”, t. 4, 1972, s. 247—287.

Ryc. 7. Połchowo, gm. Puck. Odkrywcy cmentarzyska — uczniowie szkoły w Połchowiu wraz z nauczycielką Antoniną Karcz

Fig. 7. Połchowo, Puck parish. Those who discovered the cemetery — schoolchildren from Połchowo with their teacher Ms. Antonina Karcz

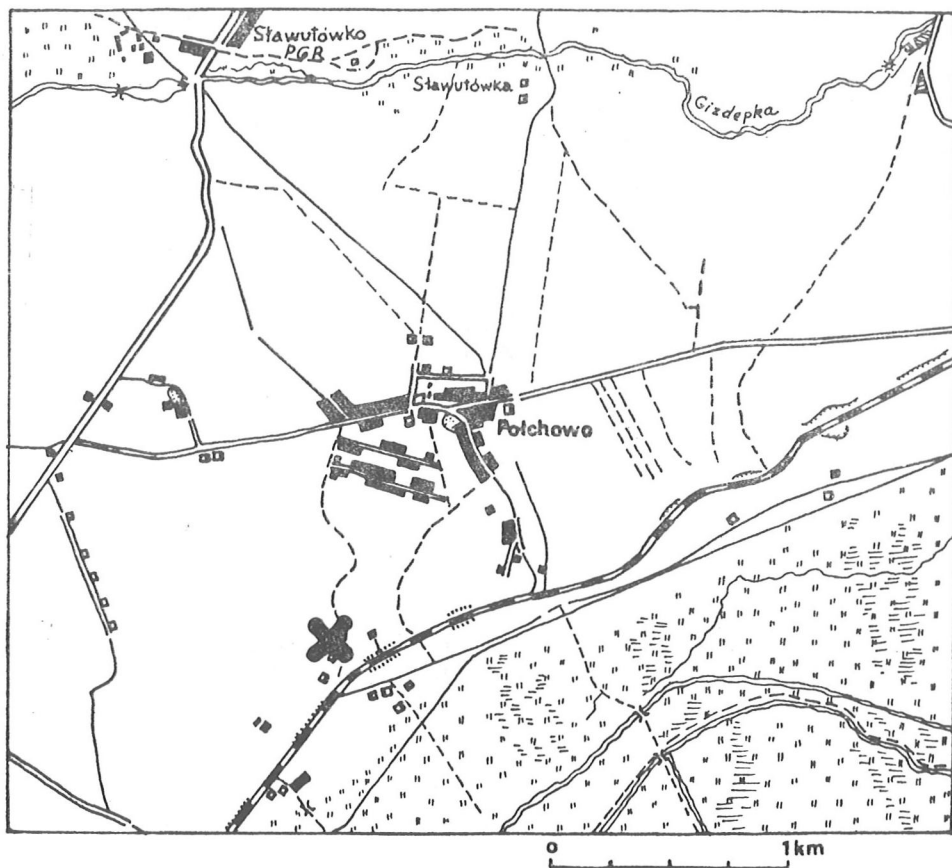
Niestety po przyjeździe archeologów okazało się, że obiekty zostały już zniszczone — wzmiankowani uczniowie zdołali uratować jedynie fragmenty dalszych popielnic.

Cmentarzysko usytuowane było na południowym stoku wzgórza, porośniętego w niższej partii sadzonkami drzew, a na kulminacji starodrzewem. Stano wisko znajduje około 900 m na południe od wsi i około 200 m na północny zachód od linii kolejowej Puck—Reda (ryc. 8). Cmentarzysko uległo najprawdopodobniej całkowitemu zniszczeniu, co potwierdziły sondáže założone na nie naruszonej partii wzgórza.

Zachowany inwentarz grobów przedstawia się następująco:

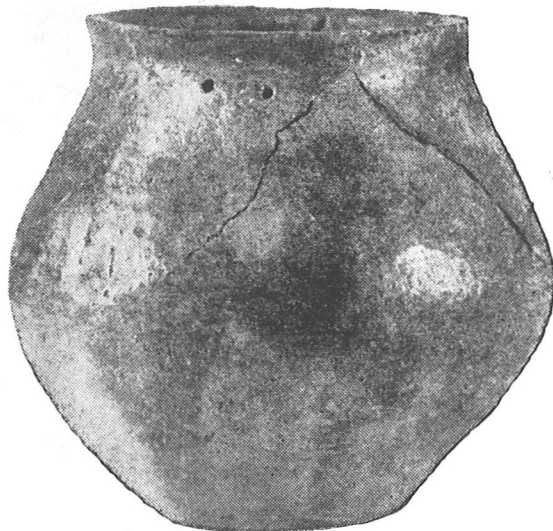
1. Popielnica oczkowa, dwustożkowata, z zaokrąglonym załomem umieszczonym w połowie wysokości naczynia i lekko wychyloną krawędzią. Otwórki znajdujące się poniżej brzegu zostały wyłobione przed wypaleniem popielnicy. Powierzchnia starannie gładzona, z lekkim połyskiem, ma barwę pomarańczowobrunatną (ryc. 9). Wymiary: wys. 16,5 cm, średn. otw. 12,5 cm, średn. brzośca 16,5 cm, dno 8,5 cm.

2. Fragmentarycznie zachowana popielnica kształtu dwustożkowatego, z zaokrąglonym załomem występującym na jednej trzeciej wysokości naczynia. Górna część uległa zniszczeniu. Poniżej załomu powierzchnia niestannie zagładzona, lekko schropowacona, barwy brunatnoceglastej (ryc. 10). Wymiary: średn. brzośca 21,4 cm, dno 8,4 cm.

Ryc. 8. Polchowo, gm. Puck. Położenie cmentarzyska

Fig. 8. Polchowo, Puck parish. Situation of cemetery

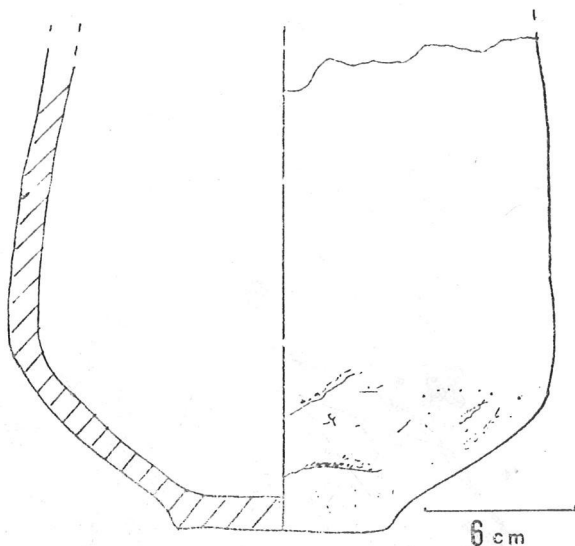

Ryc. 9. Polchowo, gm. Puck.
Popielnica „oczkowa”

Fig. 9. Polchowo, Puck parish.
"Eye" urn

3. Fragment górnej części dwustożkowatej popielnicy o nieznacznie wychylonym brzegu. Powierzchnia bardzo starannie gładzona, lekko błyszcząca, barwy ceglastobrunatnej. Wymiary: średn. otworu 17 cm.

4. Baniasta popielnica o wysokiej, prawie cylindrycznej szyjce, zakończonej nieznacznie wychyloną krawędzią. Naczynie, o niezbyt starannie wygładzonej powierzchni, wypalone jest na barwę ceglastobrunatną, z wyjątkiem górnej partii, lekko odymionej, szarej (ryc. 11). Wymiary: wys. 20,5 cm, średn. otw. 14,5 cm, średn. brzuśca 28,5 cm, dno 9,7 cm.

Ryc. 10. Połchowo, gm. Puck. Popielnica dwustożkowata

Fig. 10. Połchowo, Puck parish. Biconical urn

Ryc. 11. Połchowo, gm. Puck. Popielnica baniasta

Fig. 11. Połchowo, Puck parish. Bulbous urn

5. Baniasta popielnica o wysokiej, cylindrycznej szyjce z nieco wychyloną krawędzią i lekko wklęsłym dnie. Naczynie zdobione jest delikatnie rytym ornamentem liniowym, składającym się z 3 dookólnych żłobków obiegających nasadę szyjki i grup skośnych kresek tworzących rozwarte kąty pokrywające górną szóstą brzuśca. Powierzchnia naczynia gładzona, z lekkim połyskiem, barwa brunatna (ryc. 12). Wymiary: wys. 14,5 cm, średn. otw. 10,0 cm, średn. brzuśca 15,4 cm, dno 6,8 cm.

Ryc. 12. Polchowo, gm. Puck. Popielnica zdobiona ornamentem rytym

Fig. 12. Polchowo, Puck parish. Urn engraved ornamentation

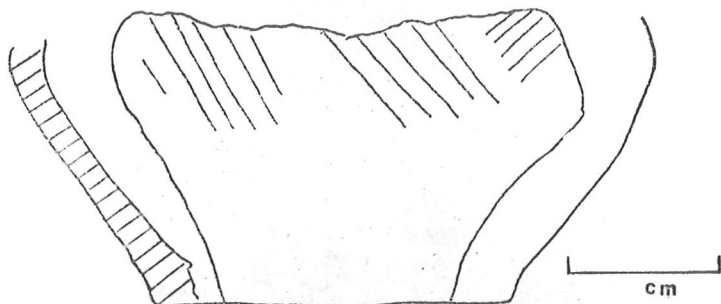

Ryc. 13. Polchowo, gm. Puck. Popielnica zdobiona ornamentem plastycznym

Fig. 13. Polchowo, Puck parish. Urn with plastic ornamentation

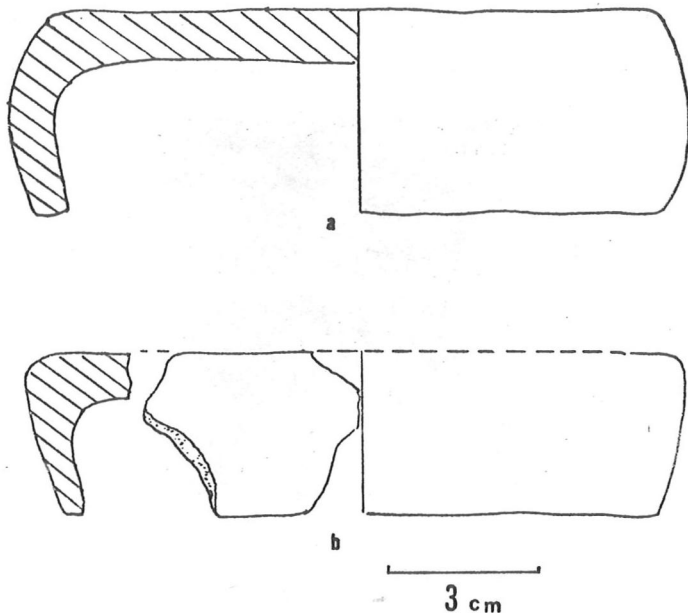
6. Baniasta popielnica o stożkowatej szyjce zakończonej wychyloną krawędzią. Nasadę szyjki okala zdobiona skośnymi nacięciami plastyczna listwa, na wysokości której wymodelowane są 4 sznurowe uszka. Szyjka naczynia jest gładzona, brzusiec schropowacony i skośnie obmazywany. Powierzchnia barwy ceglano-brunatnej (ryc. 13). Wymiary: wys. 26,0 cm, średn. otw. 20,3 cm, średn. brzuśca 29,0 cm, dno 10,6 cm.

7. Fragment górnej części baniastej popielnicy o wysokiej, wyodrębnionej szyjce kształtu stożkowatego, zakończonej wychyloną krawędzią. Na zachowanym ułamku widoczne wymodelowane, nie przekłute ucho zakończone u dołu dwoma ostrymi, łukowato wygiętymi żeberkami. Górną część brzuśca okala pasmo delikatnie rytych linii i grupy skośnych kresek. Powierzchnia

Ryc. 14. Połchowo, gm. Puck. Fragment popielnicy zdobionej ornamentem rytym

Fig. 14. Połchowo, Puck parish. Fragment of urn with engraved ornamentation

Ryc. 15. Połchowo, gm. Puck. Pokrywy popielnic

Fig. 15. Połchowo, Puck parish. Urn lids

gładzona, barwy ceglastej. Wymiary: średn. otw. 17,0 cm, średn. brzuśca 25,0 cm.

8. Fragment dolnej części baniastej popielnicy zdobionej grupami na przemian skośnych kreskach, zachodzących poza załom naczynia. Powierzchnia gładzona, barwa brunatna (ryc. 14). Wymiary: średn. brzuśca 14,0 cm, dno 9,0 cm.

9. Fragment środkowej części popielnicy z dużym, taśmowatym uchem osadzonym na granicy szyjki i brzuśca. Powierzchnia gładzona, barwa jasno-brunatna.

10. Pokrywa obejmująca o wypukłych ściankach i nieznacznie wklęsłym denku. Powierzchnia gładzona z lekkim połyskiem, barwa szarobrunatna (ryc. 15 a). Wymiary: wys. 4,3 cm, średn. 13,6 cm, średn. otw. 12,7 cm.

11. Fragment płaskiej pokrywy obejmującej kształtu dwustożkowatego. Powierzchnia gładzona, z lekkim połyskiem, barwa szarobrunatna (ryc. 15 b). Wymiary: wys. 3,3 cm, średn. 13,0 cm.

12. Fragment górnej części misy o wysokiej, wychylonej szyjce, przechodzącej łagodną linią w brzusiec. Powierzchnia szyjki gładzona, na brzuścu widoczne dookolne, poziome ciągi, barwa brunatna. Wymiary: średn. otw. 23 cm.

Cmentarzysko na podstawie materiału ceramicznego datować można na starszą fazę wczesnej epoki żelaza — Hallstatt C. Kształty, dekoracja i wypały naczyń są charakterystyczne dla grupy kaszubskiej kultury łużyckiej. Omówiony materiał wykazuje duże nawiązania do ceramiki z wzmiankowanego okresu, pochodzącej z cmentarzysk usytuowanych u nasady Półwyspu Helskiego, jak Wielka Wieś czy Władysławowo-Chłapowo.

Zabytki stanowią własność Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i są zainwentaryzowane pod nr 1976:102.

oprac. *Barbara Wiącek*

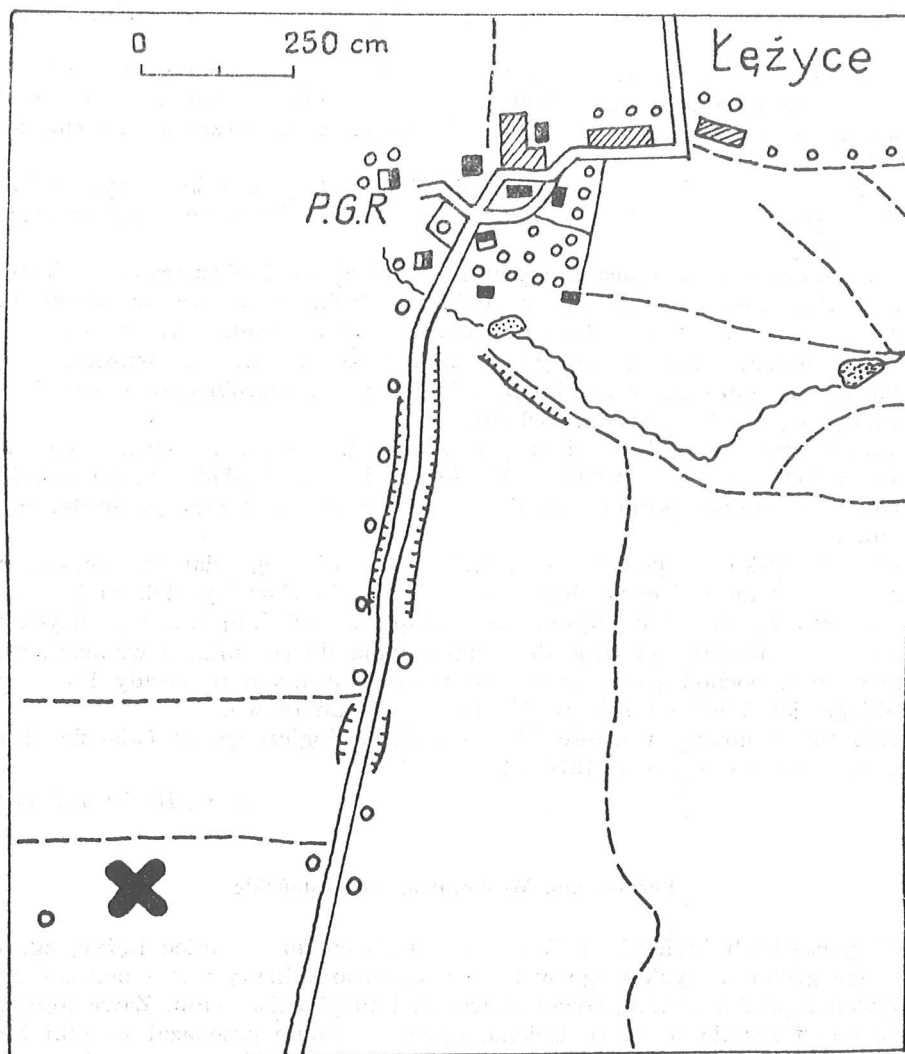
Łężyce, gm. Wejherowo, woj. gdańskie

W początkach kwietnia 1977 r. Hipolit Reich, mieszkaniec Łężyc, zgłosił odkrycie grobu skrzynkowego w tejże wsi. Grób odkryty został podczas wydobywania piasku w miejscowej żwirowni i uległ zniszczeniu. Zawartość zabezpieczona została przez H. Reicha, który następnie przekazał zabytki Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku. W dniu 7 IV 1977 r. pracownicy tegoż muzeum: D. Rudnicka, K. Dampz i mgr J. T. Podgórski przeprowadzili inspekcję odkrycia, zebrali pozostałości rozbitych naczyń i niewielką ilość przepalonych kości ludzkich oraz odebrali wyposażenie grobu.

Miejsce odkrycia znajduje się na północno-wschodnim skraju wzniesienia 188,2 i ok. 300 m na zachód od drogi polnej wiodącej z Głodówka do PGR Łężyce. Na grób natrafiono na południowym skraju żwirowni (ryc. 16).

Zachowany inwentarz grobu:

1. Popielnica tworzona z kulistym brzuścem i nieznacznie wyodrębnioną, stożkową szyjką. Dno również słabo wyodrębnione, płaskie. Na szyjce plastyczne wyobrażenie twarzy ludzkiej w postaci nosa i oczu zaznaczonych kolistymi wgłębieniami oraz uch potrójnie przekłutych. W lewym, częściowo zachowanym, tkwiły od góry 2 kolczyki z drutu brązowego o kolistym przekroju, grub. 0,2 cm każdy i średnicy 2,8 cm i 2,9 cm (licząc od góry). W prawym uchu, w 2 górnych otworach, dwa identyczne kolczyki jak w lewym, natomiast w dolnym otworze znajdował się większy kolczyk z drutu brązo-

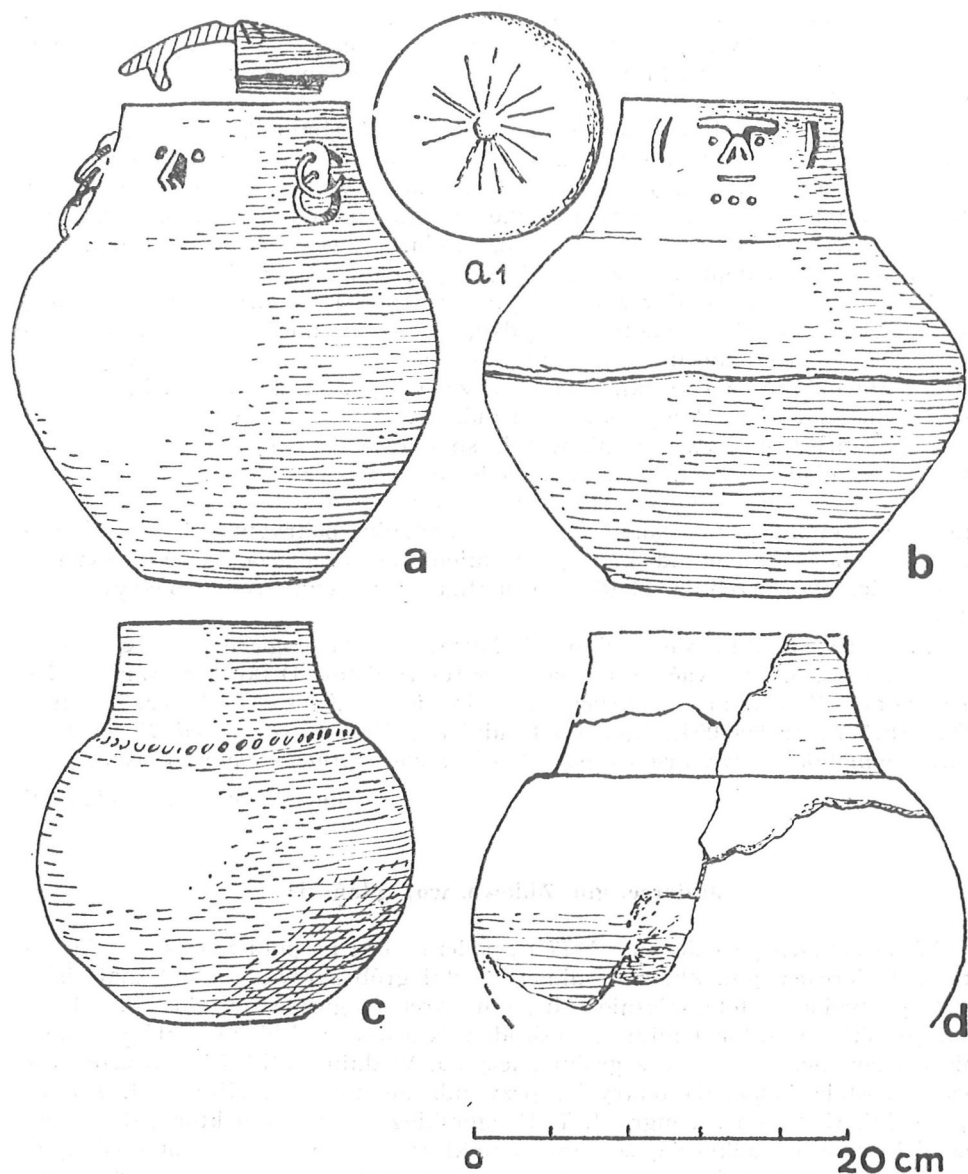

Ryc. 16. Łężyce, gm. Wejherowo. Położenie stanowiska

Fig. 16. Łężyce, Wejherowo parish. Site situation

wego grub. 1,5 mm i średnicy 3,3 cm. Powierzchnia naczynia gładka, brunatna i szara (na szyjce). Naczynie częściowo uzupełniono gipsem. Wymiary: wys. 25,0 cm, średn. otworu 12,5 cm, średn. brzuśca 21,5 cm; średn. dna 10,5 cm (ryc. 17 a). Pokrywa czapkowata, spłaszczona, z cylindryczną, niską zakładką. U góry, pośrodku, niewielkie, koliste wgłębienie, od którego promieniście rozchodzi się, do połowy wysokości pokrywy, 14 kresek. Powierzchnia gładka, szara. Wymiary: wys. pokrywy 3,8 cm, średn. 12,1 cm, wys. zakładki 1,0 cm, średn. 9,3 cm. Popielnica zawierała przepalone kości ludzkie.

2. Popielnica twarzowa z dwustożkowym brzuścem o zaokrąglonym załomie i wyodrębnioną, wysoką, stożkową szyjką. Dno wyodrębnione, pł-

Ryc. 17. Łężyce, gm. Wejherowo. Materiał zabytkowy ze zniszczonego grobu skrzynkowego

Fig. 17. Łężyce, Wejherowo parish. Relics from destroyed chest grave

skie. Na szyjce plastyczne wyobrażenie twarzy ludzkiej w postaci brwi i nosa z 2 dziurkami, oczy zaznaczone nieregularnymi wgłębieniami, ucha półkuliste, nie przekłute, usta w postaci niewielkiego, poziomego żłóbka. Poniżej ust znajduje się rząd 3 krótkich, nieregularnych, poziomych wgłębień. Na łożnie brzuśca dookólna, niestarannie wykonana linia. Powierzchnia zewnętrzna

gładka, brunatna, miejscami ceglastobrunatna, wewnętrzna — ciemnobrunatna. Wymiary: wys. 25,5 cm, średn. otworu 11,4 cm, średn. brzuśca 23,5 cm, średn. dna 11,3 cm (ryc. 17 b). Wewnątrz popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie.

3. Naczynie z kulistym brzuścem i słabo wyodrębnioną, stożkową szyjką. Dno płaskie. U nasady szyjki rząd owalnych dołków. Powierzchnia zewnętrzna gładka, brunatna, miejscami szarobrunatna, wyświecona, wewnętrzna — szara. Naczynie, zachowane w połowie, zostało zrekonstruowane. Wymiary: wys. 20,5 cm, średn. otworu 10,4 cm, średn. brzuśca 19,5 cm, średn. dna 8,5 cm (ryc. 17 c). Popielnica zawierała przepalone kości ludzkie.

4. Fragmenty popielnicy z baniastym brzuścem i wyodrębnioną, stożkową szyjką. Powierzchnia zewnętrzna gładka, brunatna, miejscami ceglata, wewnętrzna — ciemnobrunatna. Naczynie zachowane w dwóch większych fragmentach brzuśca i szyjki. Wymiary: zach. wys. ok. 20 cm, średn. otworu ok. 12 cm (ryc. 17 d). Przepalone kości ludzkie.

5. Fragment pokrywy czapkowatej, spłaszczonej, z niską zakładką. Powierzchnia gładka, szara. Wymiary: średn. pokrywy ok. 13 cm.

6. Fragment pokrywy czapkowatej z wyodrębnionym i zgrubiałym brzegiem oraz cylindryczną zakładką. Na wierzchołku pokrywy koliste wgłębienie otoczone kręgiem, od którego promieniście rozchodzą się na zewnątrz ryte linie. Powierzchnia gładka, brunatna. Wymiary: średn. pokrywy ok. 13 cm.

Materiały znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nr inw. 1977:83. Datować je można na okres Hallstatt D (kultura wschodniopomorska). Wzmianka o odkryciu ukazała się w „Głosie Wybrzeża” z dnia 22 IV 1977 r., nr 90(9004): D(oro)ta R(udnicka), *Znalezisko sprzed 25 wieków. Dwie popielnice twarzowe — pozostałością starożytnego cmentarzyska.*

oprac. Janusz T. Podgórski

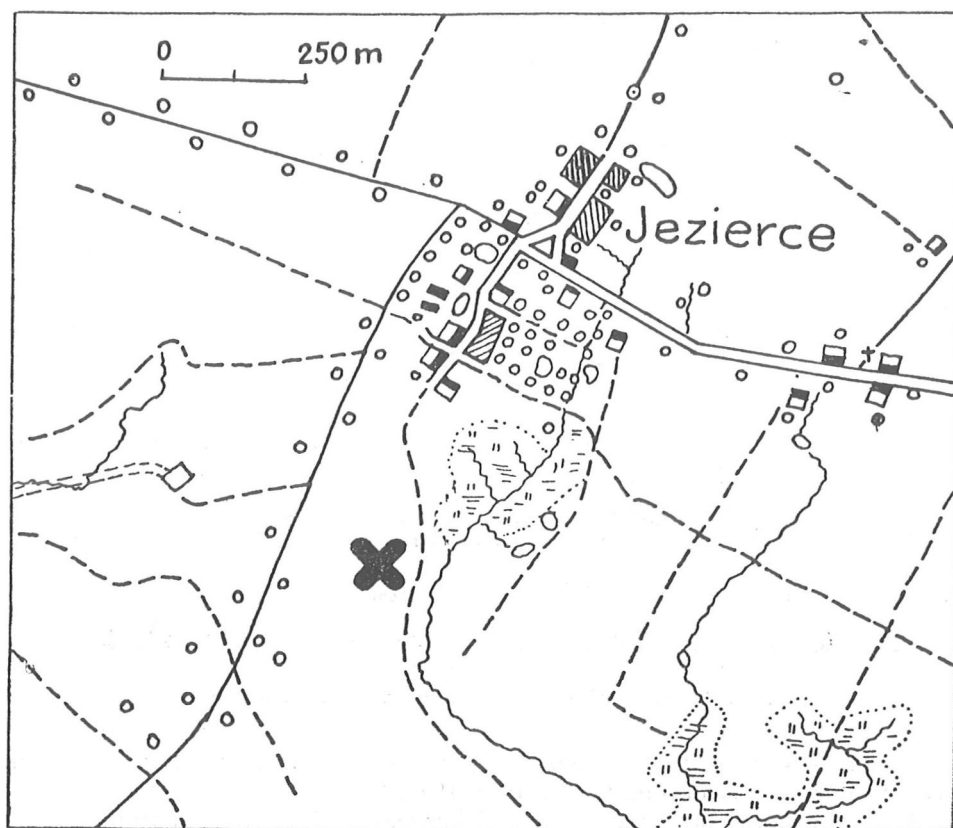
Jezierce, gm. Zblewo, woj. gdańskie

W początkach października 1977 r., podczas orki na polu Stanisława Myszyka w Jeziercach, gm. Zblewo, odkryty został grób skrzynkowy. O znalezisku tym powiadomił telefonicznie Muzeum Archeologiczne w Gdańsku Lech Zdrojewski, dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Zblewie, który zabezpieczył również wydobyte z grobu naczynia. W dniu 12 X 1977 r. przeprowadzona została inspekcja odkrycia, przy udziale mgra A. Klejny, J. Adamczewskiej, K. Dampza i mgra J. T. Podgórskiego, w wyniku której dokonano oględzin miejsca odkrycia, zebrano ułamki ceramiczne i nieco przepalonych kości ludzkich ze zniszczonego grobu, przeprowadzono wywiady z odkrywcą i wśród mieszkańców wsi. Przejęto również zabytki przechowywane przez L. Zdrojewskiego.

Cmentarzysko znajduje się na wzniesieniu położonym ok. 500 m na SSW od centrum wsi, na zachodnim brzegu strumienia i 250 m na SEE od wzniesienia 147,9 (ryc. 18).

Grób skrzynkowy, zbudowany z płyt piaskowca, został całkowicie zniszczony przed przybyciem archeologów. Z jego wnętrza wydobyto: A. 3 częściowo zachowane naczynia, 2 misy oraz B. ułamki dalszych naczyń i mis.

A. 1. Popielnica z baniastym brzuścem i niską, wyodrębnioną szyjką, z brzegiem wychylonym na zewnątrz. Dno płaskie. Na górnej powierzchni brzuśca, na zachowanym fragmencie, znajduje się płaski guzek o średn. 2 cm. Po-

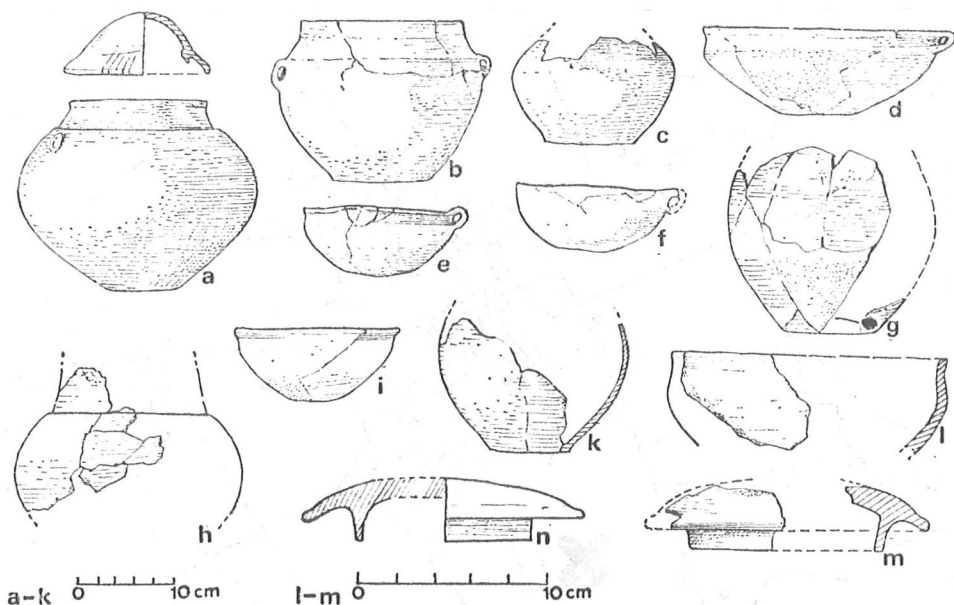
Ryc. 18. Jezierce, gm. Zblewo. Położenie cmentarzyska

Fig. 18. Jezierce, Zblewo parish. Cemetery situation

wierzchnia brzuśca niestarannie gładzona, szyjka gładka, barwa brunatna, miejscami szarobrunatna. Naczynie zrekonstruowane i uzupełnione gipsem. Wymiary: wys. 20,0 cm, średn. otworu 13,5 cm, średn. brzuśca 23,0 cm, średn. dna 8,0 cm (ryc. 19 a). Pokrywa czapkowata, wpuszczana, z niską zakładką stożkową, wychyloną ukośnie na zewnątrz. Na brzegu pokrywy, nieco wyodrębnionym, znajduje się ornament w postaci grupy 5 kresek, niestarannie wykonanych. Powierzchnia gładka, brunatna, zniszczona. Pokrywa została wyklejona z fragmentów. Wymiary: wys. pokrywy 6,5 cm, średn. 16,2 cm, wys. zakładki 0,6 cm, średn. 11,7 cm. Popielnica zawierała przepalone kości ludzkie.

2. Naczynie szerokootworowe z dość niską, słabo wyodrębnioną szyjką i brzegiem nieco wychylonym na zewnątrz. Dno słabo wyodrębnione, płaskie. Na górnej partii brzuśca 2 szerokie ucha umieszczone naprzeciw siebie. Powierzchnia zewnętrzna gładka, brunatna, miejscami szarobrunatna, zniszczona, wewnętrzna — szarobrunatna. Naczynie zostało wyklejone z fragmentów i uzupełnione gipsem. Wymiary: wys. 17,0 cm, średn. otworu 17 × 17,5 cm, średn. brzuśca 21,0 cm, średn. dna 9,5 cm (ryc. 19 b).

3. Naczynie z baniastym brzuścem i słabo wyodrębnianym dnem. Górna partia naczynia nie zachowała się. Powierzchnia gładka, ceglasterobrunatna,

Ryc. 19. Jezierce, gm. Zblewo. Materiał zabytkowy z grobu skrzynkowego

Fig. 19. Jezierce, Zblewo parish. Relics from chest grave

miejskami szarobrunatna, zniszczona. Wymiary: zach. wys. 11,0 cm, średn. brzuśca 16,0 cm, średn. dna 9,5 cm (ryc. 19 c).

4. Misa z niewielkim wgłębieniem pod krawędzią. Dno nieco wypukłe. Przy krawędzi znajduje się małe ucho, szer. 1,9 cm, z wgłębieniem pośrodku. Powierzchnia zewnętrzna gładka, ceglasterbrunatna, miejscami szara, dno miejscami czarne, starte. Powierzchnia wewnętrzna czarna. Wymiary: wys. 7,2 cm; średn. otworu 17,5 cm, średn. dna 9,0 cm (ryc. 19 e). Wewnątrz misy znajdowało się małe naczynko (por. poz. 6), służące jako popielnica.

5. Misa w kształcie wycinka kuli z brzegiem nieco wgłębionym do środka. Dno płaskie, nie wyodrębnione. Przy brzegu ślad po utraconym uchu. Powierzchnia gładka, brunatna, miejscami czarna. Wymiary: wys. 6,5–7,0 cm, średn. otworu 16,4 cm, średn. dna 6,6 cm (ryc. 19 f).

B. 6. Małe naczynko (prawdopodobnie misa z brzegiem nieco wychylonym na zewnątrz), służące jako popielnica. Dno płaskie. Powierzchnia gładka, obustronnie czarna. Wymiary: średn. otworu ok. 11 cm, średn. dna ok. 8 cm. Naczynko zachowało się jedynie w małych fragmentach, oblepionych gliną. Wewnątrz znajdowały się przepalone kości ludzkie. Ustawione było wewnątrz misy nr 4.

7. Misa z niewielkim wgłębieniem pod krawędzią i umieszczonym przy niej uchem z wgłębieniem pośrodku. Dno płaskie. Powierzchnia gładka, ceglasterbrunatna, miejscami szara. Naczynie wyklejone z fragmentów i uzupełnione gipsem. Wymiary: wys. 9,2 cm, średn. otworu 24,5 cm, średn. dna 9,5 cm, szer. ucha 2,3 cm (ryc. 19 d).

8. Fragment dużego naczynia z baniastym brzuścem i płaskim dnem. Powierzchnia zewnętrzna brunatna, wyswiecona (pod spodem glina barwy ceglastej), miejscami szara, wewnętrzna — szara. Naczynie częściowo zrekon-

struowane, wyklejone z mniejszych ułamków. Wymiary: wys. 15,6 cm, średn. brzuśca 22,4 cm, średn. dna 10,0 cm (ryc. 19 g).

9. Fragment naczynia z baniastym brzuścem i dość niską, słabo wyodrębnioną szyjką. Powierzchnia zewnętrzna gładka, brunatna, obłożona tłustą gliną, schudzoną tłucznem, spękana, wewnętrzna — ciemnobrunatna, wypał słaby. Zachował się jedynie duży fragment brzuśca i szyjki, wyklejony z ułamków. Wymiary: zach. wys. 14,7 cm, średn. brzuśca 24,3 cm (ryc. 19 h).

10. Misa z wgłębieniem pod krawędzią i płaskim dnem. Powierzchnia zewnętrzna gładka, brunatna, oblepiona tłustą gliną, schudzoną tłucznem, miejscami szara i czarna, wewnętrzna — szarobrunatna, wypał dobry. Naczynie zostało zrekonstruowane. Wymiary: wys. 7,1 cm, średn. otworu 17,2 cm, średn. dna 5,5 cm (ryc. 19 i).

11. Fragment naczynia z baniastym brzuścem o powierzchni zewnętrznej ceglasterobrunatnej, oblepionej tłustą gliną, schudzoną tłucznem, wewnętrznej — ciemnobrunatnej, wypał słaby. Wymiary: zach. wys. 13,7 cm, średn. dna ok. 11 cm (ryc. 19 k).

12. Fragment brzegu misy z wgłębieniem pod krawędzią. Powierzchnia gładka, brunatna, wewnętrzna — ceglasteroszara, wypał dobry. Misa pod względem wykonania i barwy podobna jest do mis nr 4 i 7. Wymiary: zach. wys. 5,2 cm, średn. otworu ok. 19 cm (ryc. 19 l).

13. Fragment pokrywy czapkowatej, spłaszczonej, z niską, cylindryczną zakładką. Powierzchnia ceglasterobrunatna, glina schudzona tłucznem, wewnątrz, w obrębie zakładki — czarna. Wymiary: zach. wys. pokrywy ok. 3 cm, średn. pokrywy ok. 12 cm, wys. zakładki 2,3 cm (ryc. 19 n).

14. Fragment pokrywy czapkowatej, z cylindryczną zakładką. Powierzchnia brunatna, niestarannie gładzona, schudzona tłucznem, wewnętrzna — szara. Wymiary: zach. wys. pokrywy 3,2 cm, średn. ok. 16 cm, wys. zakładki 2,8 cm (rys. 19 m).

15. Ułamki ceramiczne — kilkadziesiąt ułamków różnych naczyń, w tym: fragment dna płaskiego dużego naczynia o powierzchni brunatnej, grub. 1,3 cm i średn. ok. 10 cm; fragm. szyjki stożkowej naczynia o powierzchni brunatnej i szarej, średn. otworu 10 cm, grub. ścianki 0,6 cm; fragm. brzegu misy z wgłębieniem pod krawędzią, powierzchnia ceglasterobrunatna i szara, średn. otworu ok. 16 cm, grub. ścianki 0,7 cm.

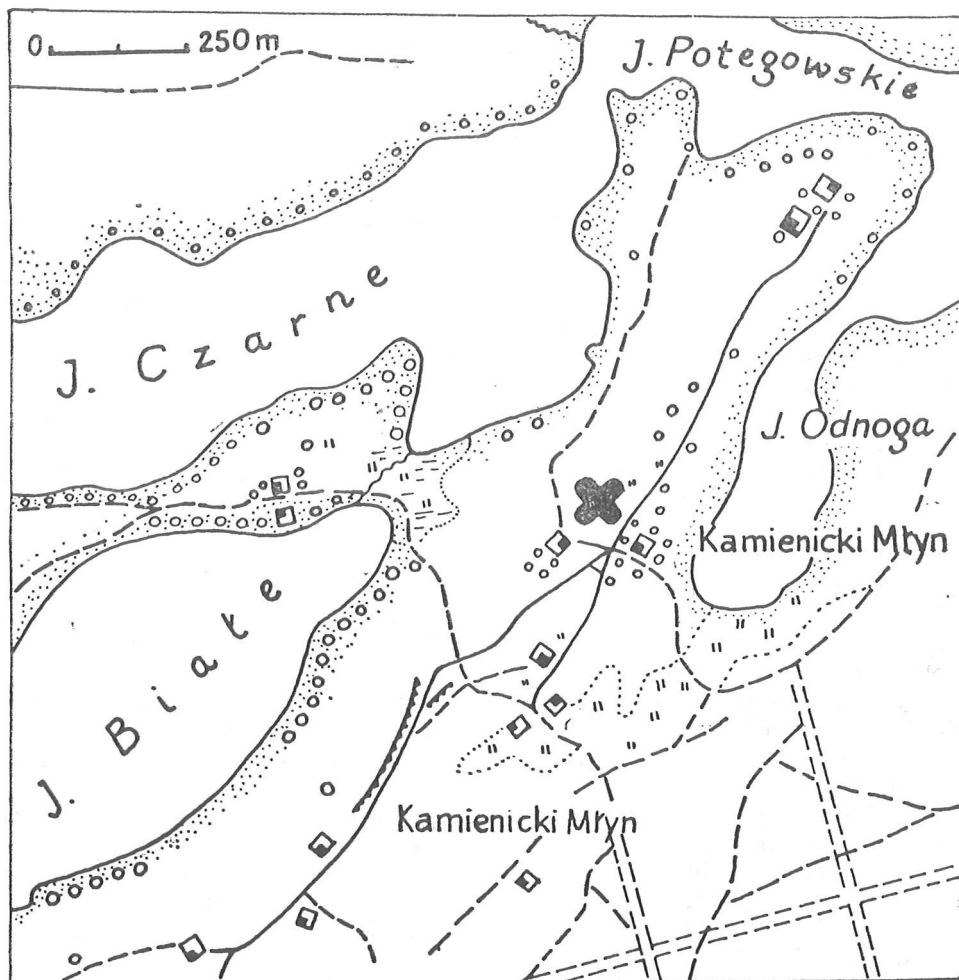
Wymienione materiały znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nr inw. 1977:84. Datować je można, ze względu na formę popielnic i mis, na wczesny i środkowy okres lateński (kultura wschodniopomorska).

oprac. Janusz T. Podgórski

Kamienicki Młyn, gm. Sierakowice, woj. gdańskie

We wrześniu 1976 r. Muzeum w Lęborku powiadomiło telefonicznie o odkryciu grobu skrzynkowego na polu Józefa Mysza w Kamienickim Młynie, gm. Sierakowice. Na grób natrafiono podczas wydobywania piasku. W dniu 21 IX 1976 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku przeprowadziło ratownicze badania wykopaliskowe, w których udział wzięli: K. Dampz, S. Zieziulewicz i mgr J. T. Podgórski oraz studentki: E. Borawska (UAM Poznań) i U. Kudłaszyk (UG Gdańsk). W trakcie prac odsłonięto i zbadano grób skrzynkowy nr 1 oraz obiekt nr 2 (skupisko kamieni i ceramiki).

Cmentarzysko to znajduje się na piaszczystym wzniesieniu, położonym między jeziorami: Białym i Odnogą, ok. 2,5 km na północny wschód od wsi, w niewielkiej odległości od zabudowań właściciela pola (ryc. 20).

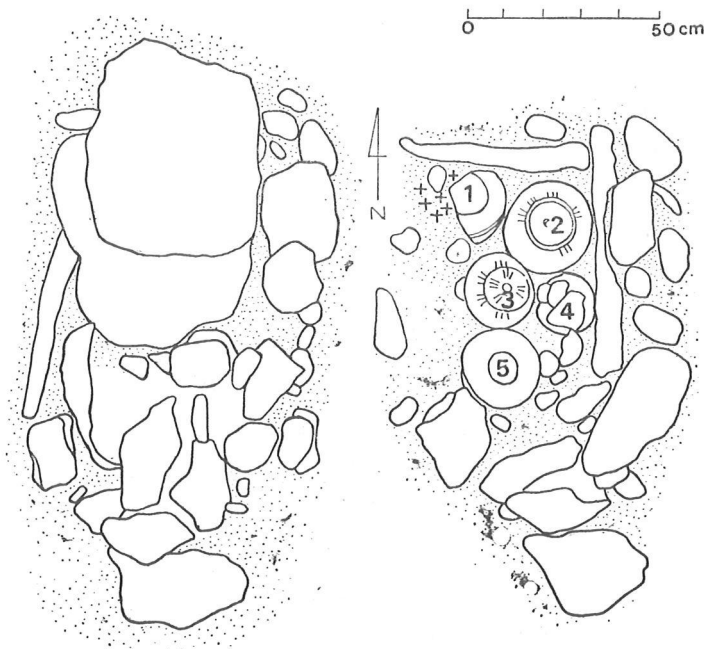
Ryc. 20. Kamienicki Młyn, gm. Sierakowice. Położenie stanowiska

Fig. 20. Kamienicki Młyn, Sierakowice parish. Site situation

Grób skrzynkowy nr 1 znajdował się na skraju piaśnicy, usytuowany na osi N—S, na głęb. 20 cm. Jego płyta zachodnia została usunięta przez odkrywców, a następnie ponownie dostawiona. Wymiary grobu: dł. 1,30 m, szer. ok. 0,85 m. Skrzynia grobowa zbudowana została z płyt piaskowca tworzących pięciobok i nakryta była dwiema płytami piaskowca. Z trzech stron (oprócz północnej) otaczała grób obstawa z kamieni polnych (ryc. 21). Wewnątrz znajdowało się 5 popielnic, ustawionych w dwuszeregu. Dwie z nich (nr 1 i 4) były zniszczone. Wszystkie naczynia nakryte były pokrywami, a dolne partie popielnic otoczone wieńcem niewielkich kamieni polnych. Również dno grobu wybrukowane zostało kamieniami.

Popielnica 1. Naczynie z kulistym brzuścem i prawie cylindryczną, wyodrębnioną szyjką. Dno słabo wyodrębnione, płaskie. Na górnej partii brzuśca widnieje dookoły rząd kolistych, niewielkich dołków. Powierzchnia

zewnątrzną gładką, brunatną, miejscami szara, wewnętrzną — szara. Naczynie wyklejone zostało z fragmentów i uzupełnione gipsem. Wymiary: wys. 20,0 cm, średn. otworu 15,0 cm, średn. brzuśca 21,0 cm, średn. dna $9,5 \times 10,0$ cm (ryc. 22). Pokrywa wpuszczana, z cylindryczną zakładką, spłaszczona, ze słabo wyodrębnionym brzegiem. Pośrodku pokrywy koliste wgłębienie. Powierzchnia gładka, brunatna, miejscami szarobrunatna. Wymiary: wys. 4,3 cm, średn. 16,5 cm. wys. zakładki 1,3 cm, średn. 11,0 cm. Wewnątrz popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie.

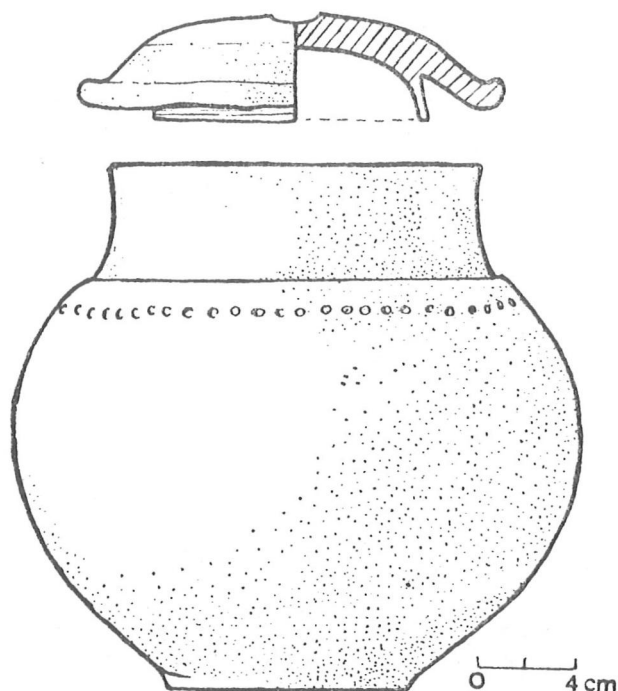

Ryc. 21. Kamienicki Młyn, gm. Sierakowice. Grób skrzynkowy nr 1

Fig. 21. Kamienicki Młyn, Sierakowice parish. Chest grave No. 1

Popielnica 2. Naczynie z dwustożkowym brzuścem o zaokrąglonym załomie i nieco zdeformowanym oraz słabo wyodrębnioną, stożkową szyjką. Dno płaskie. Poniżej nasady szyjki znajdują się grupy krótkich, pionowych i ukośnych żłobków (po 3—5 żłobków). Powierzchnia zewnętrzna gładka, brunatna, miejscami szara, wyświecona, wewnętrzna — szarobrunatna. Naczynie wyklejone z fragmentów i uzupełnione gipsem. Wymiary: wys. 23,5 cm, średn. otworu 14,0 cm, średn. brzuśca 26,5 cm, średn. dna $10,5 \times 11,0$ cm (ryc. 23). Pokrywa kopulasta ze słabo wyodrębnionym brzegiem i stożkową zakładką, wyrastającą od samego brzegu i zwężającą się ku środkowi. U góry pokrywy, pośrodku, koliste spłaszczenie. Powierzchnia gładka, brunatna, miejscami szarobrunatna. Wymiary: wys. 7,0 cm, średn. 17,7 cm, wys. zakładki 1,5 cm, średn. 11,5 cm. Wewnątrz popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie.

Popielnica 3. Naczynie z jajowatym brzuścem i słabo wyodrębnioną, stożkową szyjką. Dno płaskie. Na górnej partii brzuśca znajdują się dwa dookólne żłobki, równoległe do nasady szyjki, tworzące pasmo, wewnątrz

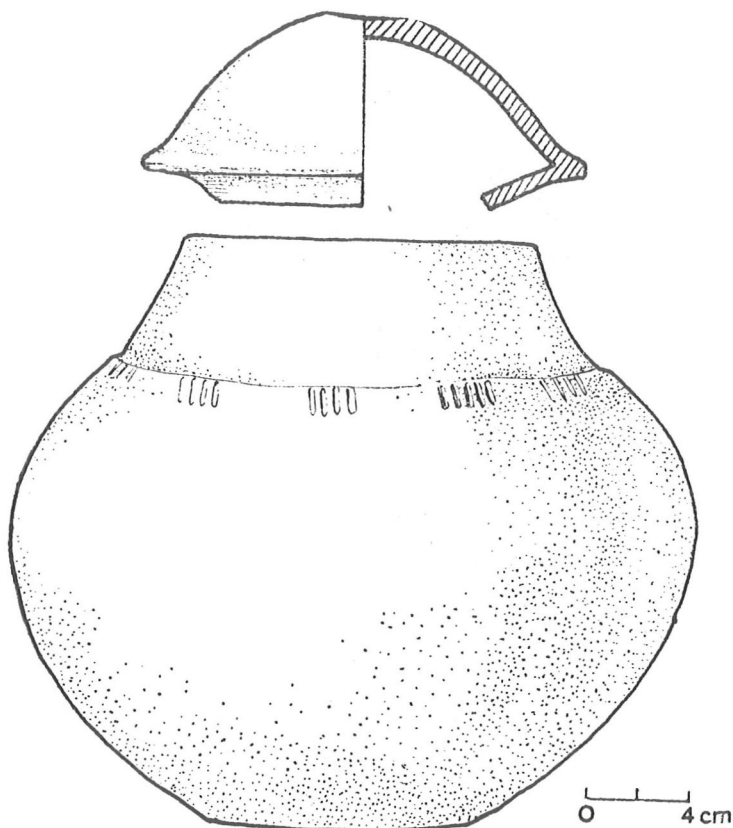

Ryc. 22. Kamienicki Młyn, gm. Sierakowice. Popielnica nr 1

Fig. 22. Kamienicki Młyn, Sierakowice parish. Urn No. 1

którego umiejscowione są grupy pionowych, dość szerokich, potrójnych żłobków. Powierzchnia zewnętrzna gładka, jasnobrunatna, miejscami ciemnobrunatna, wewnętrzna — brunatna. Naczynie zachowane całkowicie, miejscami sklejone, tylko brzeg nieco wyszczerbiony. Wymiary: wys. ok. 25 cm, średn. otworu ok. 12 cm, średn. brzuśca 21,0 cm, średn. dna 9,0 cm (ryc. 24). Pokrywa wpuszczana, półkulista, z wyodrębnionym brzegiem i dość wysoką, cylindryczną zakładką. U góry pokrywy, pośrodku, koliste wgłębienie. Pokrywę zdobi ornament „jodełki”, złożonej z 5 grup potrójnych kresek rozchylających się promieniście od kolistego wgłębienia, znajdującego się u góry pokrywy. Od kresek zewnętrznych rozchodzą się po 3 krótkie, ukośne kreski. Na brzegu pokrywy również widnieją grupy potrójnych, ukośnych kresek, rozchylających się ku brzegowi. Wymiary: wys. pokrywy 5,7 cm, średn. 12,2 × 12,6 cm, wys. zakładki 2,5 cm, średn. 9,5 cm. Wewnątrz popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie.

Popielnica 4. Naczynie z jajowatym brzuścem i wyodrębnioną, wysoką, stożkową szyjką oraz brzegiem wychylonym na zewnątrz. Dno słabo wyodrębnione, płaskie. U nasady szyjki dookoła rząd pionowych, krótkich, dość głębokich żłobków, a poniżej pojedyncze, dość niestarannie wykonane linie faliste. Powierzchnia gładka, brunatna i szara, wyświecona. Naczynie zostało wyklejone z fragmentów i uzupełnione gipsem. Wymiary: wys. 26,5 cm, średn. otworu 12,3 cm, średn. brzuśca 21,0 cm, średn. dna 12,0 cm (ryc. 25). Pokrywa wpuszczana, czapkowata, z zakładką, zachowała się jedynie w drobnych ułamkach. Na zachowanym fragmencie widnieje część orna-

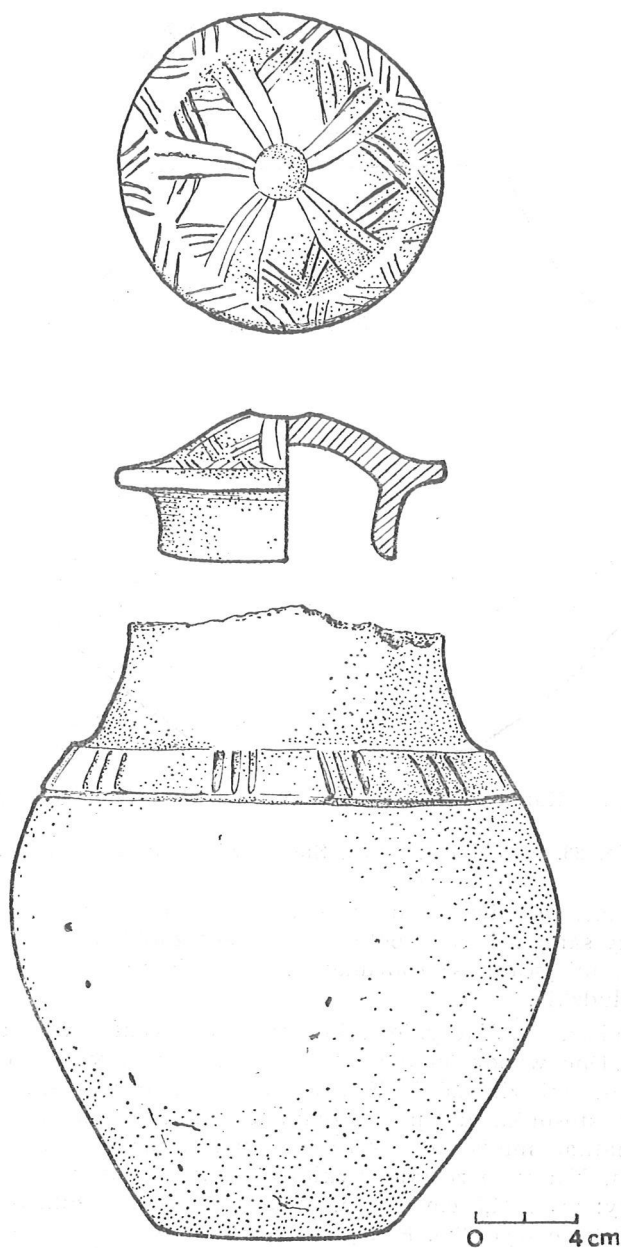

Ryc. 23. Kamienicki Młyn, gm. Sierakowice. Popielnica nr 2

Fig. 23. Kamienicki Młyn, Sierakowice parish. Urn No. 2

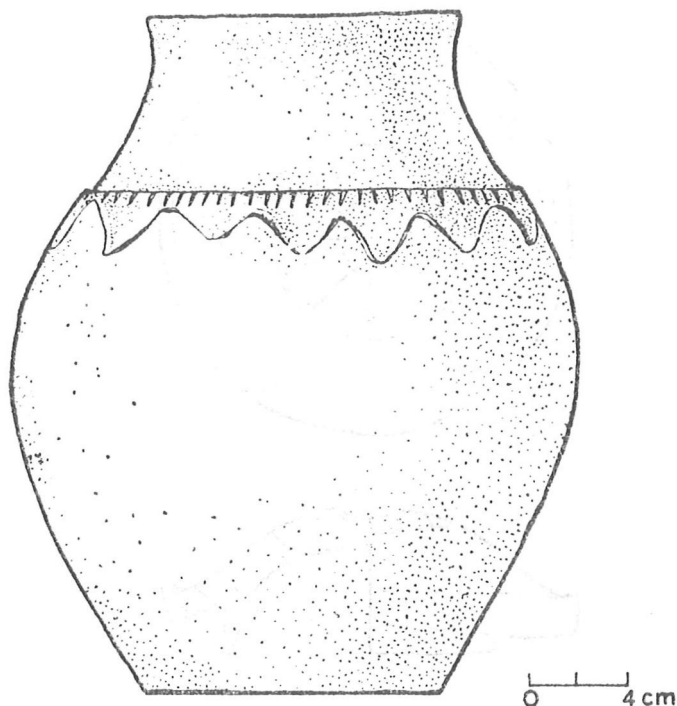
mentu w postaci promienistych kresiek, okolonych niżej dookołą (zapewne) linią. Pas przy samym brzegu pokrywy nie jest zdobiony. Powierzchnia gładka, brunatna, miejscami szarobrunatna. W popielnicy znajdowały się przepalone kości ludzkie.

Popielnica 5. Naczynie z kulistym brzuścem i wyodrębnioną, stożkową szyjką. Dno wyodrębnione, płaskie. U nasady szyjki plastyczna listwa, zdobiona ukośnymi żłobkami. Poniżej dookólne pasmo szerokości 1,3 cm, wgłębione w stosunku do powierzchni brzuśca. Powierzchnia zewnętrzna gładka, brunatna, miejscami szarobrunatna, wyświecona, wewnętrzna — szarobrunatna. Naczynie zostało wyklejone z fragmentów i uzupełnione gipsem. Wymiary: wys. 24,5 cm, średn. otworu 14,0 cm, średn. brzuśca 22,0 cm, średn. dna 13,0 cm (ryc. 26). Pokrywa wpuszczana w kształcie wycinka kuli, z wyodrębnionym brzegiem i cylindryczną zakładką. U góry, pośrodku pokrywy, koliste wgłębienie. W górnej partii pokrywy widnieje zdobienie w postaci 14 kresiek rozchylających się promieniście od środka wgłębienia, ograniczonych niżej dookołą linią. Powierzchnia gładka, brunatna. Wymiary: wys. pokrywy 6,0 cm, średn. 15,5 cm, wys. zakładki 2,0 cm, średn. zakładki 11,0 cm. Wewnątrz naczynia znajdowały się przepalone kości ludzkie.

Ryc. 24. Kamienicki Młyn, gm. Sierakowice. Popielnica nr 3

Fig. 24. Kamienicki Młyn, Sierakowice parish. Urn No. 3

Ryc. 25. Kamienicki Młyn, gm. Sierakowice. Popielnica nr 4

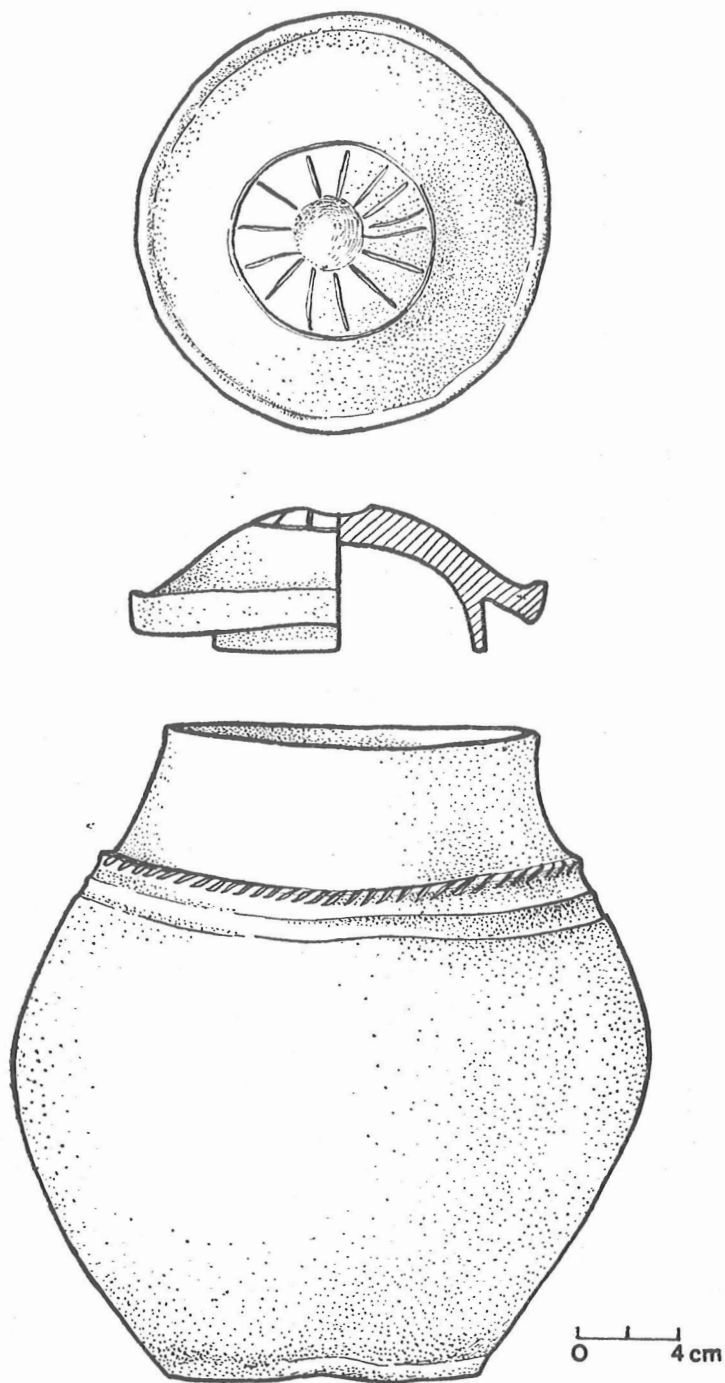
Fig. 25. Kamienicki Młyn, Sierakowice parish. Urn No. 4

Obiekt nr 2. Skupienie dwóch dużych i 2 małych kamieni. Znajdowało się ok. 1 m na NNE od grobu nr 1, na głęb. 0,20 m. Wymiary: 0,80 m (NS) $\times$ 0,60 m (EW). Ponad kamieniami odkryto ułamki ceramiczne. Przypuszczalnie nie jest to obiekt zabytkowy, lecz przypadkowe skupisko kamieni i ceramiki.

Ceramika — łącznie 9 ułamków. W tym: 3 fragmenty płaskiego talerza o powierzchni gładkiej, jasnobrunatnej, grub. 1,0 cm, słabo wypalonego; dwa ułamki talerza o powierzchni gładkiej, szarobrunatnej, grub. 1,0 cm, słabo wypalonego, z czarnym przełomem; 3 fragmenty różnych naczyń o powierzchni schropowaczonej, ceglastej, brunatnej i szarobrunatnej, wewnętrznej — szarej, grub. 0,5—1,1 cm; 1 fragm. brzuśca cienkościennego naczynia (kubka?) o powierzchni gładkiej, obustronnie czarnej, grub. 0,3 cm.

Wymienione materiały znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nr inw. 1976:111. Datować go można, ze względu na formę grobu, ilość, kształt i zdobienie popielnic, na wczesny i środkowy okres lateński (kultura wschodniopomorska).

oprac. Janusz T. Podgórski

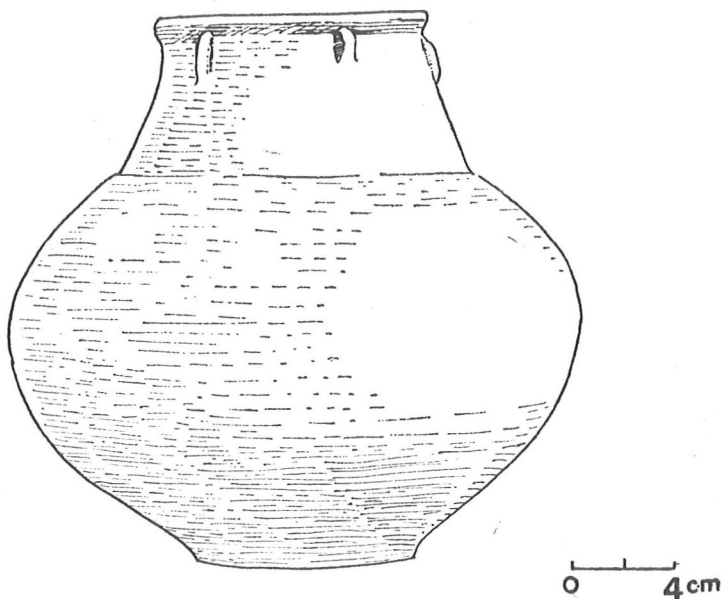

Ryc. 26. Kamienicki Młyn, gm. Sierakowice. Popielnica nr 5

Fig. 26. Kamienicki Młyn, Sierakowice parish. Urn No. 5

Kartuzy — okolica, woj. gdańskie

W październiku 1976 r. Antoni Sacha, zamieszkały w Gdyni, ul. Starowiejska 32 m. 5, przekazał do zbiorów Muzeum Archeologicznego w Gdańsku popielnicę twarzową, zakupioną przez siebie w 1945 r. na targu w Kartuzach. Popielnica pochodzi prawdopodobnie z okolicy tego miasta. Bliższych danych, dotyczących lokalizacji i warunków odkrycia zabytku, nie udało się ustalić. Do momentu przekazania naczynie znajdowało się w prywatnych zbiorach ofiarodawcy.

Ryc. 27. Kartuzy — okolica. Popielnica twarzowa

Fig. 27. The region of Kartuzy. Face urn

Popielnica twarzowa z prawie kulistym brzdkiem i stożkową, słabo wyodrębnioną szyjką oraz brzegiem wychylonym na zewnątrz ma dno wyodrębnione, płaskie. Na szyjce, poniżej brzegu, znajduje się plastyczne wyobrażenie twarzy ludzkiej, składające się z niewielkiego nosa oraz małych, nie przekłutych uszu. Powierzchnia naczynia gładka, brunatna, miejscami szara. Na górnej partii brzośca i na szyjce, z przodu, ubytki na powierzchni naczynia, uzupełnione niestarannie gipsem. Wymiary: wys. 21,2 cm, średn. otworu 11,0 cm, średn. brzośca 21,5 cm, średn. dna 9,0 cm (ryc. 27). Inwentarz popielnicy nie zachował się.

Zabytek znajduje się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nr inw. 1976:77. Datować go można, ze względu na silnie uproszczony wizerunek twarzy, na wczesny i środkowy okres lateński (kultura wschodniopomorska).

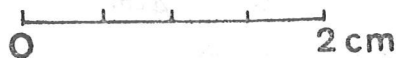
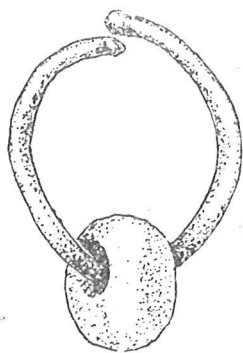
oprac. Janusz T. Podgórski

Nowy Dwór, gm. Wejherowo, woj. gdańskie

W maju 1977 r. Mirosław Kwidzyński, uczeń Liceum Ogólnokształcącego w Wejherowie, przekazał do zbiorów Muzeum Archeologicznego w Gdańsku kubek gliniany oraz kolczyk z drutu brązowego z nanizanym paciorkiem glinianym. Na podstawie informacji udzielonych przez ofiarodawcę ustalono, iż zabytki te znalezione zostały w okresie międzywojennym (prawdopodobnie w latach 20-tych XX w.) na polu ornym. Bliższych danych dotyczących warunków odkrycia, charakteru obu znalezisk, jak również dokładnej lokalizacji wzmiankowanego pola ofiarodawca nie potrafił udzielić.

Kolczyk z drutu brązowego z nanizanym paciorkiem glinianym barwy brunatnej. Średn. drutu 1,5 mm, średn. paciorka ok. 8 mm (ryc. 28).

Kubek gliniany z utraconym szerokim, taśmowatym uchem. Powierzchnia jasnobrunatna, gładzona. Ucho na wysokości brzegu ma dwa owalne wgłębienia. Wymiary: wys. 5,1 cm, średn. otworu $10,9 \times 11,9$ cm, średn. dna

Ryc. 28. Nowy Dwór, gm. Wejherowo.
Kolczyk z drutu brązowego z paciorkiem
glinianym

Fig. 28. Nowy Dwór, Wejherowo parish.
Ear-ring of bronze wire with clay bead

Ryc. 29. Nowy Dwór, gm. Wejherowo. Kubek gliniany

Fig. 29. Nowy Dwór, Wejherowo parish. Clay mug

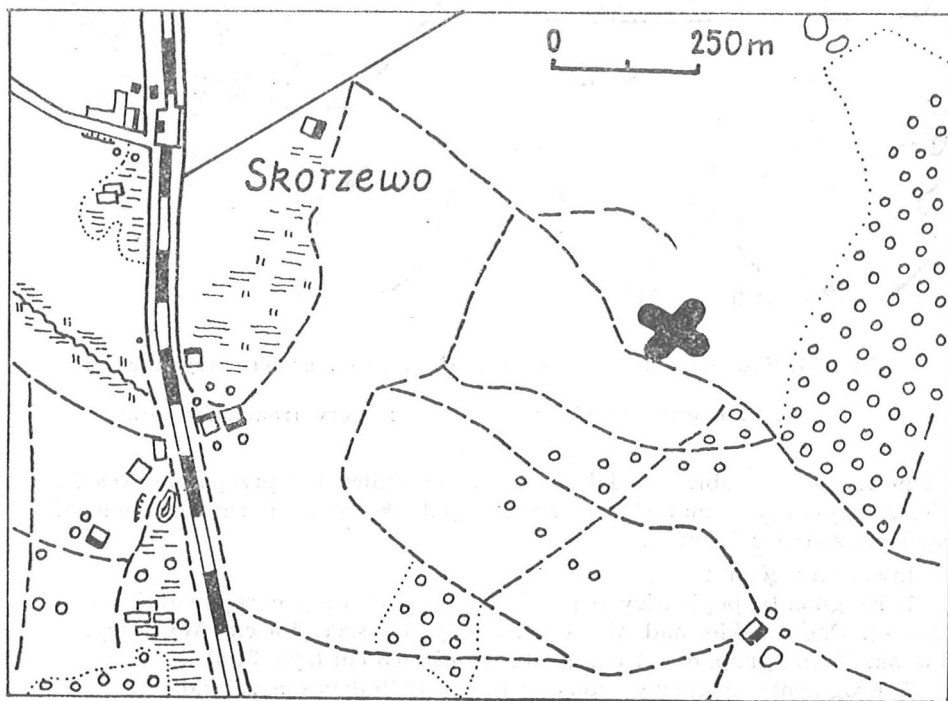
7 cm (ryc. 29). Kubek ten datować można na wczesny i środkowy okres lateński (kultura wschodniopomorska).

Opisane wyżej zabytki znajdują się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i zainwentaryzowane zostały pod nr 1977:82.

oprac. Dorota Rudnicka

Skorzewo, gm. Kościerzyna, woj. gdańskie

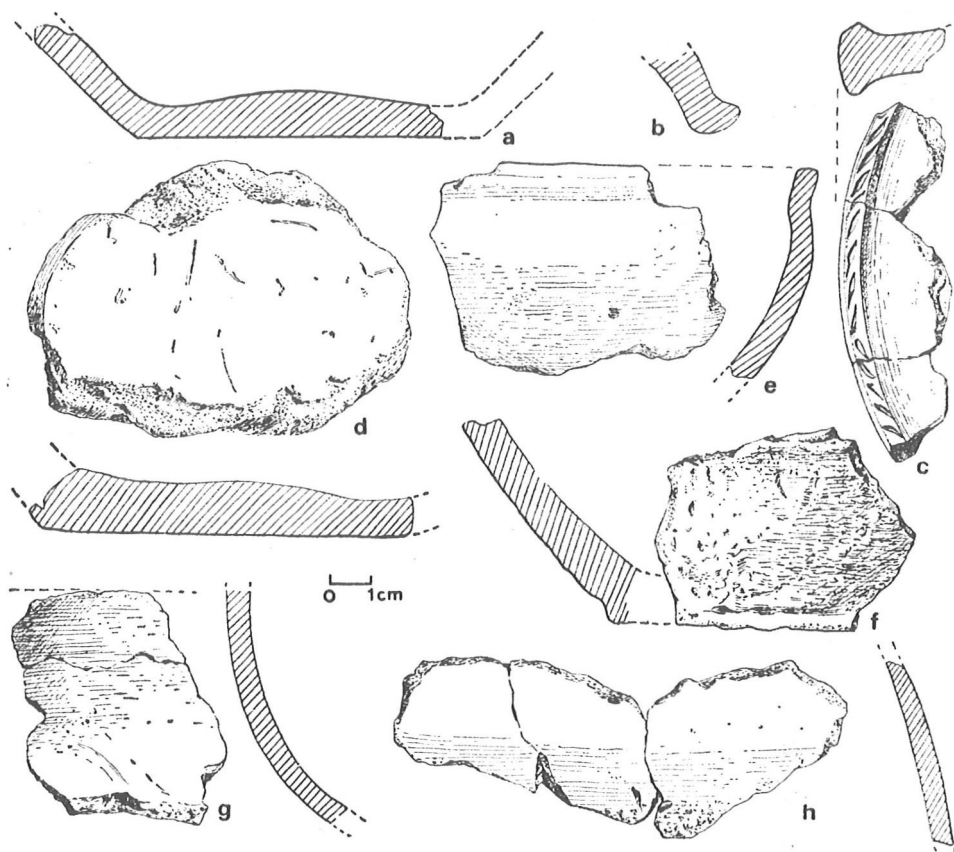
Na skutek telefonicznego zgłoszenia, przekazanego przez pracownika KW PZPR w Gdańsku, w dniu 9 XI 1977 r. przeprowadziłem inspekcję odkrycia grobu skrzynkowego odkrytego w Skorzewie, gm. Kościerzyna, na polu Jana Skierki. Stanowisko położone jest na wzniesieniu, ok. 2 km na SEE od centrum wsi i 1 km na wschód od stacji kolejowej w Skorzewie. Grób odkryto podczas orki w końcu października 1977 r., na szczycie wzniesienia, w odległości ok. 10 km od lasu sosnowego (ryc. 30).

Ryc. 30. Skorzewo, gm. Kościerzyna. Położenie stanowiska

Fig. 30. Skorzewo, Kościerzyna parish. Site situation

Grób uległ całkowitemu zniszczeniu. Zachowała się jedynie płyta południowa i dwie płyty ściany zachodniej. Z ich ułożenia wywnioskować można, iż grób usytuowany był na osi NNE—SWW. Według informacji odkrywcę grób zawierał 2 naczynia, które niestety uległy również zniszczeniu. Właściciel pola odłożył jedynie część ułamków ceramicznych. Przeszukując hałdę

Ryc. 31. Skorzewo, gm. Kościerzyna. Ceramika z grobu skrzynkowego

Fig. 31. Skorzewo, Kościerzyna parish. Pottery from chest grave

i wewnątrz grobu zebrałem dalsze ułamki ceramiczne i przepalone kości ludzkie. Z uzyskanych materiałów wynika jednak, że grób zawierał więcej naczyń niż sądził odkrywca.

Inwentarz grobu:

1. Fragmenty popielnicy o powierzchni brunatnej, chropowatej, wewnątrz czarnej. Dno płaskie, nad nim wygładzony pas szer. 1,5 cm. Wymiary: średn. dna ok. 15 cm, grub. dna 1 cm, grub. ścianki 0,8 cm (ryc. 31 a).

2. Fragmenty pokrywy wpuszczanej, z cylindryczną zakładką i pogrubiłym brzegiem. Na górnej powierzchni brzegu widnieje ornament w postaci rzędu ukośnych kresek, pochylonych w części w lewo, w części w prawo. Powierzchnia gładka, czarna. Wymiary: średn. pokrywy ok. 19 cm, wys. zakładki 1,1 cm, średn. ok. 15 cm (ryc. 31 c). Prawdopodobnie pokrywa ta przykrywała naczynie wymienione w pkt. 1.

3. Fragment popielnicy o powierzchni schropowaczonej, ceglastobrunatnej, wewnątrz szarej, z płaskim dnem. Wymiary: grub. ścianki 1,1 cm (ryc. 31 d,f).

4. Fragmenty pokrywy wpuszczanej, z podniesionym ku górze brzegiem i gładką, brunatną powierzchnią. Wymiary: średn. pokrywy ok. 15 cm (ryc. 31 b).

5. Fragmenty naczynia o powierzchni dołem schropowawanej, brunatnej, górą gładkiej, czarnej, wewnątrz czarnej. Wymiary: grub. ścianki 0,5 cm (ryc. 31 a).

6. Fragmenty naczynia o powierzchni brunatnej, gładkiej, z wyodrębnioną, stożkową szyjką i brzegiem wychylonym na zewnątrz. Wymiary: grub. ścianki 0,6—0,8 cm (ryc. 31 g).

7. Fragmenty misy z wgłębieniem pod krawędzią. Powierzchnia gładka, brunatna, wewnątrz ciemnoszara. Wymiary: grub. ścianki 0,7 cm (ryc. 31 e).

8. Przepalone kości ludzkie, znalezione luźno.

Powyższy materiał znajduje się w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, nr inw. 1977:63. Datowanie utrudnia zbyt fragmentaryczny stan zachowania ceramiki, niemniej — ze względu na formę i sposób wykonania naczyń, pokryw i misy — łączyć ją należy z wczesnym i środkowym okresem lateńskim (kultura wschodniopomorska).

oprac. Janusz T. Podgórski

Boręty, gm. Lichnowy, woj. elbląskie

W połowie sierpnia 1977 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku otrzymało przesyłkę pocztową, zawierającą materiał zabytkowy ze wsi Boręty, gm. Lichnowy, woj. elbląskie, nadesłaną przez Marię Sarach, zamieszkałą w Żukowie, woj. gdańskie. W dniu 17 VIII 1977 r. przeprowadziłem inspekcję miejsca znalezienia, jak również przejąłem zabytki zebrane przez właściciela pola.

Stanowisko znajduje się na słabo zaznaczającym się wzniesieniu 5,4 m, położonym ok. 500 m na NW od kościoła w Borętach, na polu Tadeusza Mazurkiewicza (ryc. 32). Uzyskany materiał odkryto podczas głębokiej orki jesienią 1976 r. oraz wiosną 1977 r.

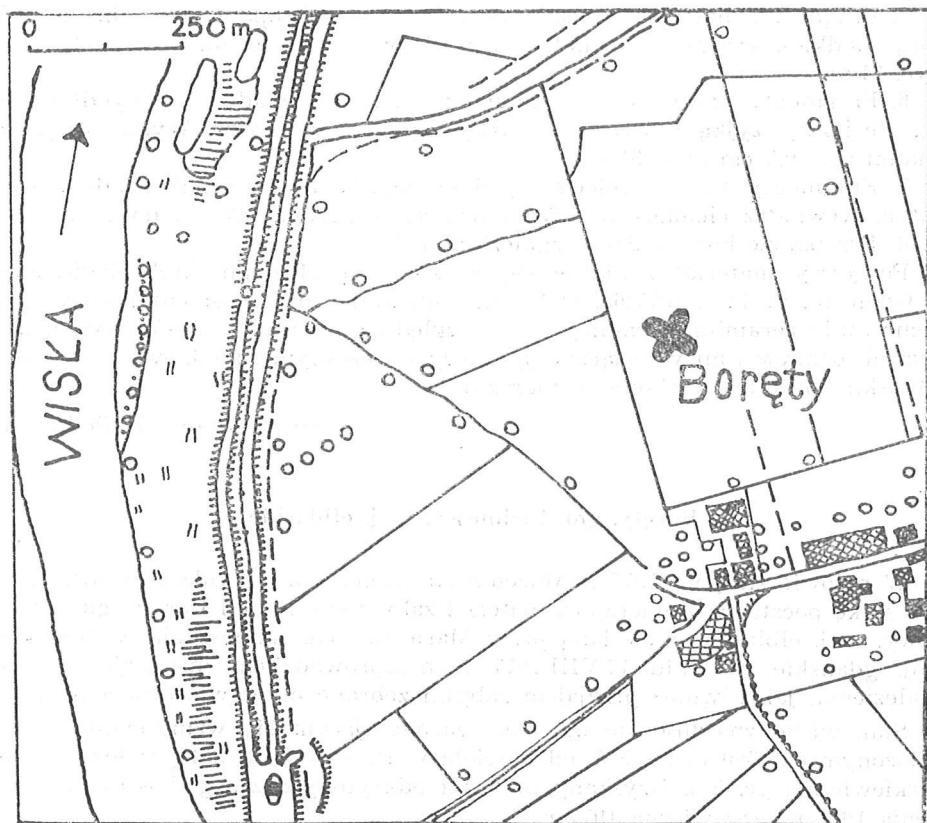
I. Materiały przekazane przez M. Sarach:

1. Ceramika — ogółem 22 fragmenty, w tym: a. brzegi — 10 fragmentów z pogrubioną, niekiedy facetowaną krawędzią, powierzchnia jasnoszara, ciemna i czarna (ryc. 33 a-d, g-i, l; 34 a, n); b. partie środkowe naczyń — 9 fragm. naczyń o powierzchniach zewnętrznych schropowawanych i gładkich, ceglasto-brunatnych, szarych i czarnych, w tym: 2 fragmenty grubościennego naczynia o powierzchni schropowawanej, ceglasto-brunatnej, grub. 0,8 cm i 1,1 cm; fragm. brzuśca szerokootworowego naczynia ze śladami utraconego ucha, umieszczonego na załomie brzuśca, powierzchnia gładka, ciemnobrunatna, grub. 0,5 cm (ryc. 33 i); 1 fragm. dolnej partii brzuśca profilowanego naczynia, zdobiony pionowymi liniami rytymi, ograniczonymi u dołu dookólną linią, powierzchnia zewnętrzna gładka, brunatna, wewnętrzna — czarna, grub. 0,9—1,2 cm (ryc. 33 k); 1 fragm. dolnej partii naczynia profilowanego o powierzchni gładkiej, jasnoszarej, wewnętrznej — czarnej, grub. 0,5—0,8 cm; c. 3 fragmenty den płaskich (ryc. 33 j; 34 e, f).

2. Przęsłiki gliniane: a. przęslik w przybliżeniu stożkowy o powierzchni ciemnoszarej, uszkodzony, wymiary: wys. 2,4 cm, średn. ok. 3,7 cm, średn. otworka 0,9 cm (ryc. 33 d); b. połowa przęslika w kształcie walca, powierzchnia brunatna, wymiary: wys. 1,6 cm, średn. ok. 3,8 cm, średn. otworka 0,8 cm (ryc. 34 i).

3. Polepa — 3 duże bryły polepy, największą z nich wykazuje odciski konstrukcji drewnianych (ryc. 33 e).

4. Przedmiot kościany, wykonany z połówki rzepki kolanowej z przewier-

Ryc. 32. Borety, gm. Lichnowy. Położenie stanowiska

Fig. 32. Borety, Lichnowy parish. Site situation

conym otworkiem, powierzchnia starannie wygładzona, wyświecona, wymiary: wys. 2,0 cm, średn. 4,0 cm, średn. otworka 0,8 cm (ryc. 34 b).

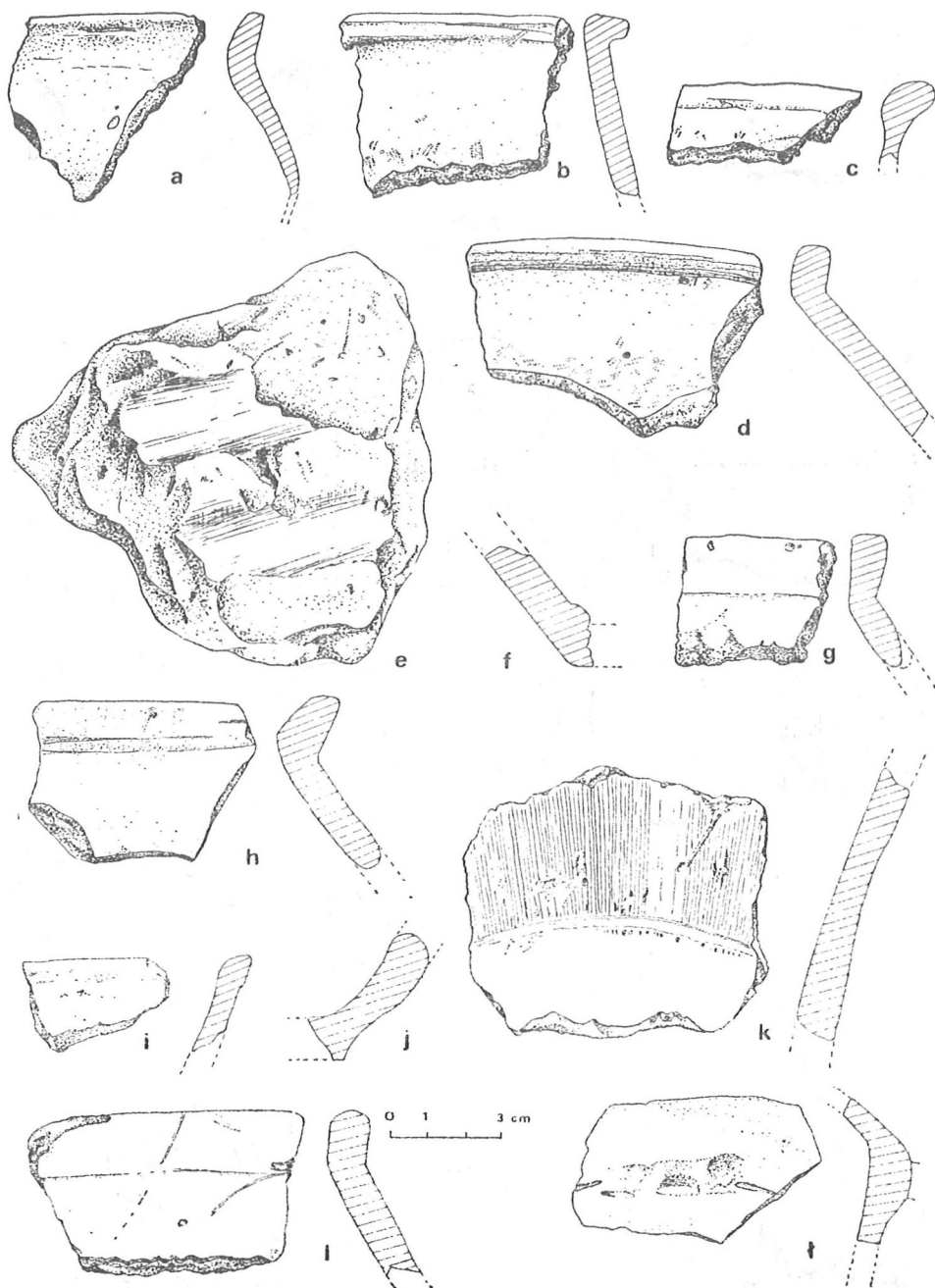
5. Kości zwierzęce — 4 fragmenty kości, w tym ząb trzonowy i fragment rzepki kolanowej.

6. Krzemień z ukośnym, nieregularnym otworkiem, powstałym w sposób naturalny (ryc. 34 c).

II. Materiały przekazane przez T. Mazurkiewicza:

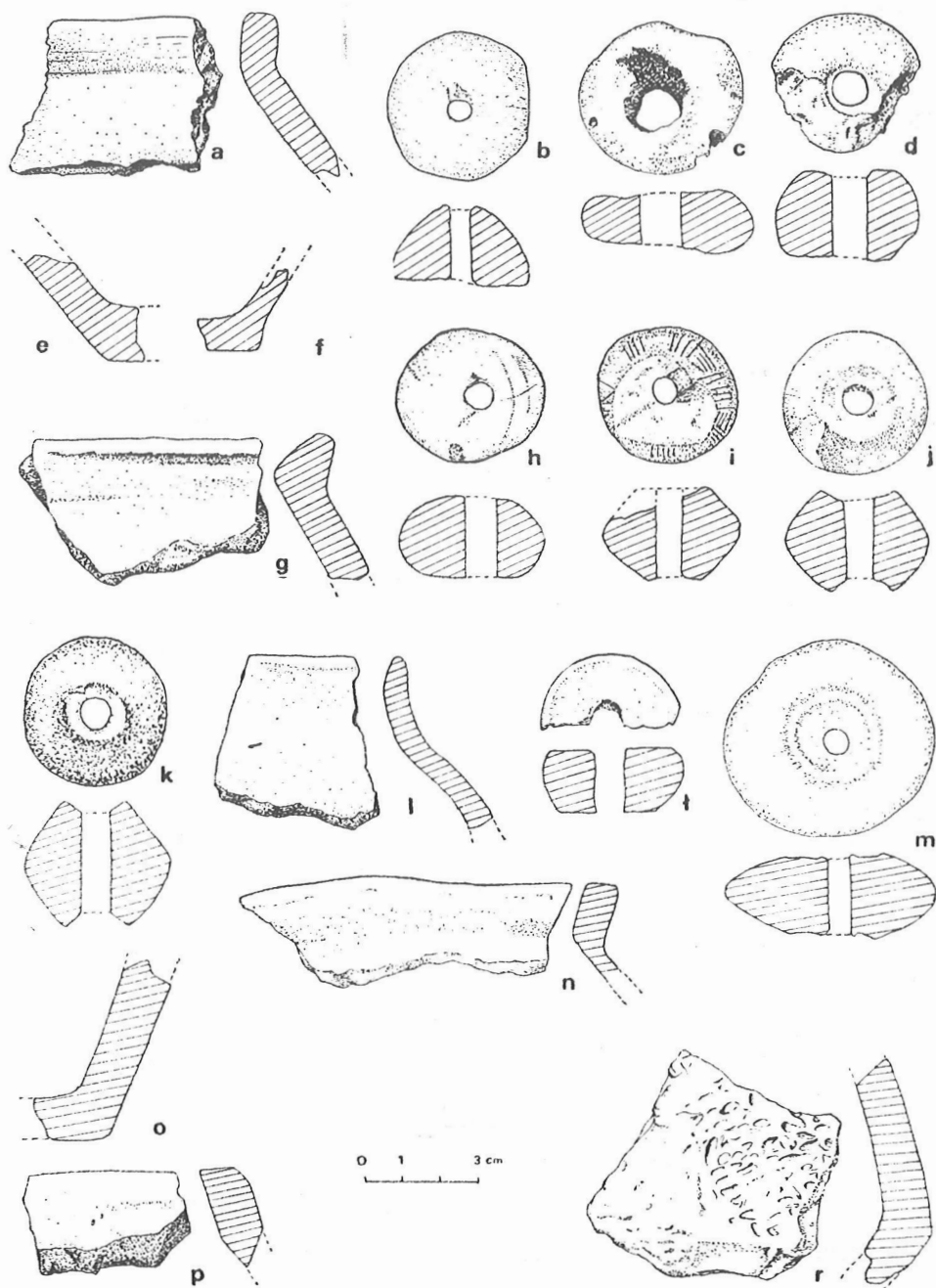
1. Ceramika — łącznie 34 fragmenty, w tym: 3 ułamki brzegów (ryc. 34 g, l, p), 27 fragm. partii środkowych naczyń o powierzchniach gładkich i schropowaconych, brunatnych, szarych i czarnych, niezdobionych, grub. 0,7—1,5 cm i zdobionych odciskami paznokci (ryc. 34 r); 4 fragmenty den pochodzące w większości od grubościennych naczyń, grub. den 0,5—1,2 cm (ryc. 34 f, o).

2. Przęśliki gliniane — 5 egzemplarzy: a. dwustożkowy, z koncentrycznymi listwami na krawędzi i wokół otworka, powierzchnia szarobrunatna, uszkodzona, wymiary: wys. 2,2 cm, średn. 5,6 cm, średn. górnej powierzchni 3,0 cm, średn. otworka 1,0 cm (ryc. 33 m); b. duży, dwustożkowy, z zaokrąglonym zakończeniem, powierzchnia szarobrunatna, z wklęsłością wokół otworka,

Ryc. 33. Boręty, gm. Lichnowy, woj. elbląskie. Materiały przekazane przez M. Sarach (a-e, g-l) i T. Mazurkiewicza (f): ułamki ceramiczne (a-d, f-l), bryła polepy (e)

Fig. 33. Boręty, Lichnowy parish. Material given to the Museum by M. Sarach (a-e, g-l) and T. Mazurkiewicz (f): pottery fragments (a-d, f-l), lump of pugging (e)

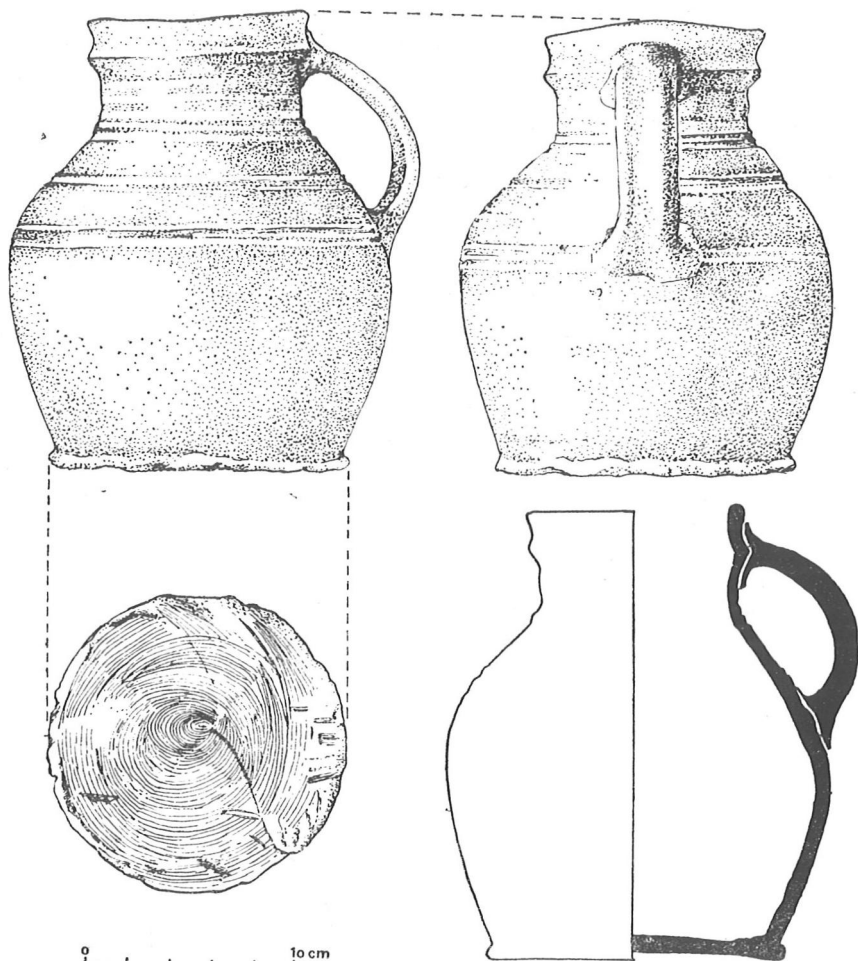
Ryc. 34. Boręty, gm. Lichnowy. Materiały przekazane przez M. Sarach (a-f, l, n) i T. Mazurkiewicza (g, h-l, m, o-r): ułamki ceramiczne (a, e-g, l, n-r), przedmiot kościany z otworem (b), krzemień (c), przęśliki (d, h-j, k, l, m)

Fig. 34. Boręty, Lichnowy parish. Material given to the Museum by M. Sarach (a-f, l, n) and T. Mazurkiewicz (g, h-l, m, o-r): pottery fragments (a, e-g, l, n-r), bone object with aperture (b), flint (c), spindle whorls (d, h-j, k, l, m)

wymiary: wys. 3,3 cm, średn. 4,0 cm, średn. górnej powierzchni 1,6 cm, średn. otworka 0,9 cm (ryc. 34 k); c. dwustożkowy z wklęsłością wokół otworka, powierzchnia ciemnoszara, uszkodzona, wymiary: wys. 2,4 cm, średn. 3,8 cm, średn. płaszczyzny 2,0 cm, średn. otworka 0,8 cm (ryc. 34 j); d. dwustożkowy, uszkodzony w górnej partii, na dolnej powierzchni wklęsłość wokół otworka, górna powierzchnia zdobiona na przemian grupami kresek pionowych i poziomych, brunatna i szara, wymiary: zach. wys. 2,4 cm, średn. 3,9 cm, średn. płaszczyzny 1,6 cm, średn. otworka 0,8 cm (ryc. 34 i); e. dwustożkowy z zaokrąglonym załomem, nieforemny, o powierzchni jasnoszarej, miejscami ciemnej, wymiary: wys. 2,2 cm, średn. $3,5 \times 3,8$ cm, średn. otworka $0,8 \times 0,9$ cm (ryc. 34 h).

3. Polepa — 1 bryłka.

Powyższy materiał znajduje się w zbiorach Muzeum Archeologicznego

Ryc. 35. Gdańsk. Dzban gliniany

Fig. 35. Gdańsk. Clay jug

w Gdańsku, nr inw. 1977:20, nr kat. 1977:55-65. Zabytki te pochodzą przypuszczalnie z osady. Ceramika wykazuje cechy naczyń, występujących na Pomorzu Wschodnim w I — poł. II w. n.e. (B₁ — B₂).

oprac. Janusz T. Podgórski

Gdańsk

Włodzimierz Szymański, zamieszkały w Gdańsku przy ul. Zakosy 44 m. 1, ofiarował Muzeum Archeologicznemu w Gdańsku gliniany dzban (ryc. 35), który został zainwentaryzowany pod nr 1976:1. Miejsce i okoliczności znalezienia niestety nie są znane.

Naczynie charakteryzuje się wydętym, w przybliżeniu kulistym brzuścem, o największej wydętości poniżej połowy wysokości. Stwarza wrażenie formy przysadzistej. Ma krótką, znacznie przewężoną szyjkę i wylew lekko rozchylony, z zaokrągloną krawędzią i dziobkiem, na zewnątrz zakończony okapem. Dno dzbanu jest lekko wklęsłe ze stopką i śladami odcinania od tarczy koła. Taśmowate ucho, w środku przewężone, połączone jest z naczyniem w górnej partii, poniżej krawędzi wylewu, na wysokości okapu, a w dolnej części nieco powyżej maksymalnej wydętości brzuśca. Maksymalne wychylenie taśmy ucha przypada w połowie długości łuku ucha. Naczynie zostało wypalone w atmosferze redukcyjnej. Powierzchnia zewnętrzna jest polerowana i wtórnie lekko spękana. Widoczne są też ślady zagładzania i wyczuwalne miejsca łączenia taśm, wyraźniej występujące na wewnętrznych ściankach, szczególnie wylewu i szyjki. Dzban jest silnie obtaczany i zawiera nieliczną domieszkę schudzającą w postaci drobnego piasku i tłuczni o grubości ziaren od 0,01 do 0,2 mm. Wykonany został niestarannie i niesymetrycznie. Ornament niezbyt regularny stanowią 3 pasma po 2—3 dookolne żłobki, występujące począwszy od nasady szyjki do załomu brzuśca. Wymiary: wys. 20,5 cm; średn. otworu 9,5—10,0 cm; średn. brzuśca 17 cm; średn. dna 14 cm; szer. ucha 2,8 cm; maksymalna wydętość brzuśca 8,0 cm.

Opisany dzban należy do grupy małych form, których wysokość wynosi poniżej 25 cm, a średn. wylewu od 9 do 11,5 cm. Dzbany o tych wymiarach, zaopatrzone w dziobki, wchodziły w skład zastawy stołowej i służyły do przelewania napojów do pucharków lub kubków. Pod względem formy gdański okaz nawiązuje do materiałów z XIV w. pochodzących z zamku w Toruniu. Na podstawie analizy poziomu techniki wykonania i cech morfologicznych, jak też materiału porównawczego prezentowane naczynia można datować podobnie.

oprac. Elżbieta Choińska-Bochdan

